

Kapitola 2

Evropský rozměr české zahraniční politiky

Jan Kovář a Zdeněk Sychra

Evropská politika České republiky navazovala v roce 2016 v mnoha ohledech na agendu, která rezonovala v této oblasti už v předchozích letech.¹ Zároveň se objevila nová témata, především brexit a navazující diskuse o budoucnosti EU (tzv. reflexní proces), jež postavily českou zahraniční politiku před nové, zásadní výzvy vyžadující zaujetí strategického postoje. Evropská unie a členské státy se tak ocitly ve velmi složité situaci, kdy nebyly dosud vstřebány a dořešeny předchozí krizové momenty (krize eurozóny, migrační krize, vztah s Ruskem, teroristické hrozby a otázka bezpečnosti), a současně se musely potýkat s budoucím vystoupením významného členského státu. Pokračoval tak trend „velkých“ událostí, které mají zásadní dopad na domácí politiku, jsou silně politizovány a výrazně polarizují české veřejné mínění.

V exekutivní rovině bylo toto období spojeno s pokračováním vládní koalice ČSSD, ANO a KDU-ČSL, jež i přes vnitřní pnutí zachovávala v evropských otázkách jednotný postoj. To se nicméně neprojevalo zásadním posunem k naplnění strategických zájmů ČR, definovaných o rok dříve v *Koncepci politiky ČR v EU*.² Dosažení plnohodnotného členství, jehož podmínkou je přistoupení k eurozóně, i zachování jednotné Evropské unie jsou cíle, které zůstaly stejně vzdálené jako o rok dříve. Britské referendum, jež nastartovalo proces vystoupení Velké Británie z EU, ovšem více vtáhlo do diskuse o evropské politice opoziční politické strany přizvané k debatě o české národní pozici. Vzhledem k tomu, že vláda zastávala i nadále v některých otázkách vůči EU kritický postoj, zůstával jinak prostor pro opoziční alternativy v evropské politice omezený. Jejich kritika se soustředila především na konstatování rozporu mezi národními zájmy a zájmy Evropské unie. Specifickým fenoménem byly postoje prezidenta Miloše Zemana nabírající v kontextu předchozích let kritický náboj vůči velké části agendy EU. Jakkoliv se snažil prezident svými stanovisky ovlivnit směřování vládní politiky i veřejnou debatu, jeho postoje pro českou evropskou politiku nepředstavovaly zásadní výzvu ani ji nijak významně nepodřývaly.

To ovšem nelze konstatovat v oblasti vlivu na veřejnost a jejího vztahu k EU, jak ukázaly výzkumy veřejného mínění. Výrazný přesah evropských událostí do domácí

politiky přispěl nejen k další politizaci unijní agendy, ale i pokračující euroskepsi veřejnosti. Tomuto trendu se české vládě nepodařilo výrazněji čelit, jakkoliv sama považuje EU za strategickou volbu a základní rámec rozvoje ČR. To se projevilo v propadu důvěry českých občanů vůči EU na dosavadní dno. V dubnu 2016 podle Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) důvěřovalo EU pouze 37 % obyvatel ČR,³ podle agentury STEM to bylo v únoru 2016 dokonce jen 29 % lidí.⁴ Důvěra v instituce EU byla ještě nižší než důvěra v EU samotnou. Samotné členství v EU hodnotilo v lednu 2016 pozitivně 41 % Čechů a negativně 46 % (Lord Ashcroft Polls),⁵ v červnu 2016 se pozitivně vyslovilo 32 % Čechů, zatímco 24 % mělo negativní názor (Globsec Policy Institute).⁶ Pokračující krizové události v Evropě, zejména v citlivě vnímané oblasti migrace, potíže při realizaci národních priorit i časté vnímání EU jako předmětu kritiky než objektu pro prosazování českých zájmů výrazně přispěly k těmto tendencím. Česko se tak zařadilo mezi nejvíce euroskeptické členy EU společně s vystupující Velkou Británií a krizí postiženými Řeckem a Kypr.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Vládní strany

V Česku se v roce 2016 konaly krajské a senátní volby, kterých se evropská témata běžně nedotýkají nebo jen okrajově. Vzhledem k výrazné politizaci unijní agendy a polarizované veřejnosti se ovšem tyto otázky dostaly do popředí i při této příležitosti. Jednalo se především o využití zásadních evropských témat – typicky stále živého tématu migrace a uprchlíků – během volební kampaně. V této kapitole proto využíváme jak volební programová východiska, tak stanoviska politických stran a jejich představitelů k zásadním tématům evropské politiky.

Je zřejmé, že zásadním vlivem v evropských otázkách disponovala ČSSD jako nejsilnější vládní strana. A to v pozici premiéra (Bohuslav Sobotka), pod kterého spadá i post státního tajemníka pro evropské záležitosti (Tomáš Prouza), a ministra zahraničních věcí (Lubomír Zaorálek). Programová východiska strany zdůrazňovala jasně proevropský postoj, založený na aktivním přístupu, potřebě zachovat jednotu EU a získat v Evropě vyšší vliv.⁷ V praktické rovině ovšem nebyla tato politika vždy jednotná. Především v otázkách migrace a ni volně navazují agendě vnitřní bezpečnosti, které se staly dominantním celospolečenským tématem, byla zpochybňována ministrem vnitra Milanem Chovancem jako reprezentantem konzervativní části strany. Právě souboj liberálně evropského a národně konzervativního křídla způsoboval viditelnou rozpolcenost strany v přístupu vůči EU, stejně jako snahu výrazněji reflektovat kriticky naladěné veřejné mínění.

Hlavním tématem roku 2016 se stal překvapivý výsledek britského referenda o setrvání v EU, kterým byl nastartován tzv. brexit. Ačkoliv byli sociální demokraté tímto výsledkem zklamáni, spojovali tuto událost s nutností vnitřní reflexe EU, potřebou změny dosavadního integračního procesu a větší vnímavosti vůči názorům občanů. To by podle ČSSD výrazně posílilo srozumitelnost a jednotu EU. B. Sobotka акцен-

toval nutnost vytvořit Evropu, která bude „*akceschopnější, pružnější, méně byrokratická a mnohem vnímavější k různorodosti, kterou přirozeně představuje 27 členských států*“.⁸ L. Zaorálek pak vyjádřil porozumění pro vyjádřenou nespokojenost Britů v tom smyslu, že se dosud nemluvilo o věcech, které ve veřejnosti rezonovaly.⁹ Jako určující pro nadcházející vyjednávání s V. Británií představitelé ČSSD definovali zachování a nedělitelnost čtyř základních svobod v případě, že budou Britové požadovat preferenční přístup na vnitřní trh EU.¹⁰

V otázkách migrace a přístupu vůči uprchlíkům, druhému dominantnímu tématu, pokračovala ČSSD v dosavadní politice. Ideová deklarace mezinárodní solidarity a uplatňování hodnot „*svobody, spravedlnosti, solidarity a lidských práv*“¹¹ narážela v praxi na výraznou sekuritizaci tématu a obav ze střetu s odlišnou kulturou a náboženstvím. Tento akcent byl posílen také výměnou na postu ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, obsazeného reprezentantem ČSSD. Na místo liberálního Jiřího Dienstbiera, který se v této agendě značně angažoval, nastoupil k 30. 11. 2016 umírněnější a pro voliče ČSSD přijatelnější Jan Chvojka.¹²

Představitelé ČSSD se proto v diskusi o stálém mechanismu pro přerozdělování uprchlíků i nadále výrazně stavěli proti jakýmkoli kvótám a pro zachování maximálních národních kompetencí v migrační politice. V rámci argumentace ministr vnitra M. Chovanec zmiňoval negativní české zkušenosti (přijetí skupiny iráckých křesťanů, kteří se přesunuli do Německa), a politika EU byla často předmětem kritiky: „*Teprve se rozbíhá řešení s Tureckem a už se vymýšlí náhradní? To je buď málo sebedůvěry, nebo eurozmatek*.“¹³ ČSSD pokračovala ve zdůrazňování bezpečnostních rizik před solidaritou, čímž akcentovala obavy velké části české veřejnosti. Česko podle premiéra Sobotky nemůže „*pomáhat za cenu ohrožení vlastní bezpečnosti*“ a podle ministra vnitra nejsou minimální počty uprchlíků důvodem, aby česká vláda zůstávala v klidu.¹⁴

Postoj hnutí ANO k evropským otázkám můžeme vnímat jako velmi pragmatický a vůči jednotlivým otázkám značně selektivní. V řadě oblastí ale převládala kritika přístupu Unie, reprezentovaná především osobou jejího předsedy Andreje Babiše. A to bez ohledu na to, že zahraničněpolitický program ANO tvoří a prezentují další lidé, kteří jeho názory ne vždy sdíleli a zaujímalí mnohem konstruktivnější postoj. Především europoslanec Pavel Telička, který vede zahraniční komisi hnutí, ale formálně není jeho členem. Tento fakt způsoboval značný rozpor mezi vyjádřeními A. Babiše a zahraničněpolitickými reprezentanty ANO.

V pohledu na migrační krizi se postoje ANO zásadně nelišily od ČSSD, v mnoha ohledech byly ale mnohem důraznější. Hnutí toto téma akcentovalo i v krajských volbách, kde migrační otázku propojilo s bezpečností a terorismem. Proto odmítlo „*na našem území přijímat migranty, krize by se měly řešit v místech konfliktů mimo Evropu – v Sýrii, Libyi a Iráku. Problémy musíme řešit na místech, kde konflikty vznikly a odkud utíkají migranti do Evropy*.“¹⁵ Prioritou byla pro ANO důsledná regulace a kontrola migrace v EU a zajištění vnější schengenské hranice. Hnutí ve své silné protiimigrační rétorice často (např. ve volebním programu) nerozlišovalo mezi pojmy „migrant“ a „uprchlík“, čímž nepřímou upíralo pronásledovaným osobám právo na azyl. Přitom samo přiznávalo, že „*pro efektivní řešení migrační krize je nutné odlišit*

případy tzv. ‚válečných uprchlíků‘ od ekonomických migrantů“. Současné ale vyjádřilo obavy „z neintegrovatelnosti zřejmě převážné části migrantů, hlásajících se k systému islámského náboženského práva šaría“. ¹⁶ Rozlišování mezi uprchlíky a ekonomickými migranty tak zásadně ustoupilo bezpečnostním, kulturním a hodnotovým hrozbám, které podle ANO migrace představuje. V tomto kontextu není překvapením, že hnutí odmítalo kvóty či jakýkoliv systém pro přerozdělování uprchlíků a přístup EU silně kritizovalo. Předseda Babiš odmítl naplnit jednorázové kvóty schválené v září 2015 a pokračoval ve svém silném antiimigračním postoji. Podle něj se v Unii „občas nerespektují rozhodnutí Komise EU ze strany členských států“ a Česko by se mělo zachovat podobně. Inspirací v migrační politice by měl být přístup Slovenska a Maďarska. ¹⁷ Ačkoliv byl postoj ANO a jejího předsedy v této otázce podobný jako v předchozím období, stál v mnoha ohledech v kontradikci vůči tomu, jaký postup v evropské migrační politice oficiálně navrhovalo hnutí při eskalaci krize v roce 2015. ¹⁸

Brexit vnímali představitelé ANO především jako ztrátu důležitého a vyvažujícího členského státu, kritický prvek vůči dosavadní politice EU a příležitost k reformám. A. Babiš označil britský výsledek „za facku, na kterou musí Unie razantně reagovat a viditelně se reformovat“. ¹⁹ Česká republika by v tomto smyslu podle něj neměla připustit, aby jádro unijních zemí nutilo ostatní státy k hlubší integraci. I britské referendum propojil předseda ANO se svým oblíbeným tématem migrační krize a kritikou EU, což mělo mít zásadní dopad na jeho výsledek: „Brexit byl rozhodnut hlavně na základě neschopnosti Evropské unie řešit migrační krizi. Svým neakčním přístupem vytvořili politici situaci, že se tak občané Velké Británie v rámci referenda rozhodli.“ ²⁰

Nejmenší vládní strana, KDU-ČSL, se k brexitu vyslovovala nejčastěji prostřednictvím politiků, kteří se přímo zabývají zahraničněpolitickou agendou. I vzhledem k tomu přístup KDU-ČSL nepodléhal zásadním výkyvům a byl založený spíše na věcném a konstruktivním zhodnocení situace. I křesťanští demokraté vnímali výsledky referenda jako důvod k unijní sebereflexi, nicméně na rozdíl od ostatních vládních stran vyjadřovali mnohem silnější důvěru v evropský integrační proces a sebereflexi vztahovali i na české působení v EU. Předseda Pavel Bělobrádek v tomto kontextu parafrázoval Masarykův výrok o demokracii a jejích chybách: pokud jsou v systému EU chyby, mají se napravit, nikoliv demontovat EU jako takovou. Brexit je podle něj pro ČR příležitostí v pokračování snahy „najít spojence v EU a v rámci blokační minority některým věcem zabránit a zároveň najít široké spojení, abychom leccos mohli i změnit“. ²¹ Podle europoslance Pavla Svobody je nejdůležitějším poučením z brexitu nedostatečná komunikace v EU. „EU je projekt všech členských států, takže za něj mají odpovědnost, i tu komunikační. Především bychom měli opustit rétoriku ‚my versus oni‘.“ ²²

V otázce migrační krize křesťanští demokraté – i přes svoji proevropskou rétoriku a přihlášení se k evropským hodnotovým východiskům – pokračovali v kritice politiky EU. Předseda strany dokonce přirovnal situaci při jednání o povinných kvótách k Mnichovské dohodě, když prohlásil, že tento spor „připomíná jeden historický moment, a sice že se rozhoduje o nás bez nás“. ²³ Migrační krizi považovala strana za klíčový problém, který ohrožuje základy Evropské unie. Řešení problémů spatřovala,

podobně jako ostatní partneři ve vládě, ve finanční podpoře třetím zemím, kde je pomoc mnohem efektivnější. Řešit důsledky migrace v zemích původu a tranzitních zemích, nikoli pouze jejich následky v Evropě, byla konzistentní pozice KDU-ČSL. Podobně jako u dalších politických subjektů se téma migrace stalo součástí volební kampaně do krajských voleb. A to především v oblasti spolupráce krajů s ministerstvem vnitra při prevenci migrace a případné ochraně státní hranice.²⁴

Opoziční strany

U skupiny opozičních stran determinoval jejich přístup k evropské politice jejich obecný a dlouhodobý postoj k evropské integraci. Na jedné straně stála proevropsky orientovaná TOP 09, na straně druhé ostatní subjekty s opačným profilem, jejichž pozice vůči vládní evropské politice byla více či méně kritická. A už tradičně euroskeptická Občanská demokratická strana a Komunistická strana Čech a Moravy, tak antievropský Úsvit – Národní koalice a Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury.

Nejsilnější opoziční strana, KSČM, ve svých stanoviscích vůči EU potvrzovala svůj silně euroskeptický postoj. Klíčové události v EU k tomu poskytly ideální prostor a strana je využila především ke kritice integračního procesu a odsouzení EU jako takové. Komunisté nebyli spokojeni s výsledky únorové dohody mezi V. Británií a EU o revizi podmínek členství, kterou označili za „*Cameronovo vítězství nad Evropskou komisí*“, jež demonstruje slabost a nekompetenci šéfa komise Jeana-Clauda Junckera.²⁵ Následný výsledek referenda o setrvání V. Británie v EU podle předsedy Vojtěcha Filipa jasně ukázal, že „*vůle vlád jednotlivých zemí nemusí být shodná s vůlí jejich občanů a zejména ne s rozhodováním byrokratů, kteří zcela ztratili kontakt s potřebami lidí*“.²⁶ Komunisté připustili, že členství v EU je pro Česko výhodné a jejich cílem není evropská dezintegrace. Tuto pozici otevřeně definovala europoslankyně Kateřina Konečná: „*Rozpad Evropské unie, případně naše vystoupení by v současné situaci znamenalo obrovský ekonomický problém. Proto je lepší ovlivňovat podobu Evropské unie zevnitř naším směrem než pomýšlet na konec EU.*“²⁷ V souvislosti s migrační krizí není překvapením postoj KSČM, silně se vymezující se proti aktivitám EU. Za nekompetentní byla označena migrační dohoda s Tureckem²⁸ a jako byrokratický návrh Komise na trvalý systém kvót. Komunisté ovšem trvali na ochraně individuálních práv uprchlíků podle Ženevské úmluvy, garanci práva na azyl, důsledné integrační politice a zrychlení azylového řízení v EU. Současně odmítli, aby byla odpovědnost za regulaci migrace přenášena na okolní země.²⁹

Přístup TOP 09 se v intencích jejího ideového zaměření vyznačoval v roce 2016 dílčí podporou vládní evropské politiky. Příkladem je společný návrh usnesení o migrační krizi, podporující některá opatření EU a připravený společně s ČSSD a KDU-ČSL, který se projednával na únorové schůzi Poslanecké sněmovny.³⁰ TOP 09 se stala také politickým subjektem, který nejvíce akcentoval mocenské ohrožení Ruskem v souvislosti s oslabováním Evropské unie a její silící kritikou. Stejně tak silně vyjadřovala obavy o budoucnost ČR v souvislosti s diskusemi o možném vystoupení z EU, a toto téma také prezentovala ve volbách v některých krajích (slogan „*Žádný Czexit! Patříme do Evropy.*“³¹). To ovšem neznamená, že by v jejím postoji vůči politice EU, zejména v oblasti migrační politiky a nacházení efektivních řešení, absentovala jaká-

koliv kritika. V návrzích konkrétních opatření se v mnoha bodech překrývala s pozicí ostatních stran.³² Jako klíčové viděla strana nalezení pragmatického a racionálního řešení uvnitř EU, protože „v zájmu České republiky je krizi zvládnout, a ne nahradit problém migrace hospodářskou krizí, která by po rozpadu Schengenu nastala“.³³ Z hlediska brexitu považovala TOP 09 za zásadní najít společnou shodu na národních prioritách před zahájením vyjednávání. Brexit se podle ní stal impulzem k tomu, aby Česko jasně řeklo, jakou Unii preferuje a jakou pozici v ní chce zastávat. Starostové, součást poslaneckého klubu TOP 09, se připojili k volání po reformách uvnitř EU, což je důležité kvůli jednotnému postupu vůči evropským bezpečnostním hrozbám.³⁴

Evropským postojům ODS dominoval i nadále euroskepticismus a výrazná kritika politiky EU. A to nejen z hlediska obsahového, ale i personálního. Předělem bylo v tomto smyslu referendum potvrzující odchod V. Británie z EU, které podle ODS jasně potvrdilo, že „Evropská unie se musí změnit, což s představiteli, kteří dovedli unii k brexitu, nebude možné“.³⁵ V této souvislosti strana znovu akcentovala témata, které ve své evropské politice prosazuje: vyjednání lepších podmínek členství v EU, vyjednání výjimky ze vstupu do eurozóny, preferenci Unie jako prostoru volného pohybu čtyř svobod a odmítání federalizačních snah. I přes řadu výhrad k dosavadnímu procesu evropské integrace ODS v krajských a senátních volbách zdůrazňovala společenství v rámci EU a NATO, které vytváří obranu před posunem Česka na východ, směrem k Rusku a Číně.³⁶

Občanští demokraté pokračovali v kritice dosavadního přístupu Unie k migrační krizi. Úspěchem ODS bylo v tomto smyslu navržení dvou poslaneckých usnesení v březnu 2016: první z nich odmítlo závěry dohodnuté na zasedání Evropské rady týkající se zrušení vízového režimu pro Turecko jako součást dohody o migraci, druhé požadovalo, aby státy, které nejsou schopny chránit vnější hranici schengenského prostoru, byly z tohoto systému vyloučeny.³⁷ Návrh Komise na přijetí trvalých kvót označila ODS za omezení suverenity a její předseda Petr Fiala vyzval k podání žaloby k Soudnímu dvoru Evropské unie. V kontextu migrační krize představila strana soubor konkrétních řešení, spočívajících v zastavení nekontrolované migrace, navrácení nelegálních migrantů, zvýšení národní bezpečnosti, zlepšení azylového řízení a důsledné integraci uprchlíků. Mezi navrhovanými opatřeními bylo také odmítnutí bezvízového styku s Tureckem i Ukrajinou, a dokonce změna ženevské *Úmluvy o právním postavení uprchlíků*. Ta podle občanských demokratů neodpovídá aktuálním potřebám a zvýšeným migračním tlakům, protože ty vyžadují poskytování pouze dočasné, nikoliv trvalé azylové ochrany, kterou Úmluva stanovuje.³⁸ Nutno dodat, že diskuse o změně Úmluvy se objevila i v jiných členských státech, např. v Dánsku.³⁹

Zbývající dvě opoziční formace, hnutí Svoboda a přímá demokracie a Úsvit – Národní Koalice, zastávaly silné antievropské postoje, které odpovídají jejich zahraničněpolitickému programu.⁴⁰ Základním východiskem byl i nadále požadavek referenda o vystoupení České republiky z EU. Klíčovou agendou se v tomto smyslu stalo ostré vymezování vůči migrační politice EU. Společný důraz na boj proti migraci a přílivu muslimských uprchlíků do Evropy byl jedním z hlavních motivů spojení Svobody a přímé demokracie se Stranou práv občanů v krajských volbách.⁴¹ Podobně se také Úsvit – Národní koalice pokoušel v první polovině roku 2016 spojit se sdružením

Blok proti islámu; tento pokus nakonec zkrachoval.⁴² Strana také uspořádala v Poslanecké sněmovně protiimigrační konferenci „Pevnost Evropa“ za účasti zástupců rady evropských antiimigračních politických subjektů.⁴³

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Migrační krize

Roku 2016 stejně jako tomu předchozímu dominovala v evropské agendě otázka uprchlické a migrační krize a jednotlivé aspekty odpovědi EU na ni. Pozice jednotlivých aktérů české evropské politiky jsou podrobně popsány v následující podkapitole, zde se budeme soustředit jen na hlavní otázky spojené s krizí. Z roku 2015 přešla do roku 2016 debata o evropských kvótách na přerozdělování uprchlíků. V dubnu 2016 totiž Evropská komise navrhla dvě varianty reformy dublinského nařízení. V první variantě by stávající dublinský systém byl doplněn o korekční přidělovací mechanismus, který by automaticky relokaci žadatelů o azyl ulehčil zemím ve chvíli, kdy počty příchozích přesáhnou určitou mez a země se dostane do mimořádné situace co do počtu žádostí o mezinárodní ochranu. Druhou variantou by bylo nahrazení současného dublinského systému, kdy jako výchozí nastavení řeší žádost o mezinárodní ochranu první země vstupu. Tento systém by byl nahrazen trvalým relokačním mechanismem, kdy by žadatelé o mezinárodní ochranu byli rovnou přerozdělováni po zemích EU podle předem definovaného klíče. V souvislosti s první variantou reformy Komise také navrhla, že stát, který se relokace nebude účastnit, bude muset svou solidaritu vyjádřit alespoň finanční formou v podobě příspěvku ve výši 250 tis. EUR za každého žadatele, jehož žádost tímto způsobem odmítne vyřídit.

Česká republika se stejně jako ve vztahu k dočasným relokačním mechanismům přijatým v roce 2015 stavěla k oběma těmto návrhům odmítavě. V tomto ohledu panovala ČR jednoznačná shoda mezi prakticky všemi politickými aktéry. Prezident Zeman je označil za „*přestrojené kvóty*“.⁴⁴ Podle premiéra Sobotky jsou kvóty „*mrtvé řešení*“⁴⁵ a ČR nebude souhlasit s žádným návrhem, který bude založen na povinné relokaci žadatelů o mezinárodní ochranu, protože rozhodnutí o přijímání uprchlíků „*musí zůstat pod kontrolou jednotlivých členských států*“. Ministr vnitra Chovanec vnímal přerozdělování žadatelů o azyl jako „*sociální inženýrství, které prostě fungovat nemůže*“, protože nebere v potaz vůli lidí v daných zemích pobývat.⁴⁶ Také z vyjádření ministra zahraničních věcí je patrná skepse k tomu, že daný systém nemůže fungovat. Pro politiky následně není možné přesvědčit lidi, že lze přijmou relokační mechanismus, když vidí, že „*migranti nechtějí zůstat v Česku*“.⁴⁷ Opoziční ODS návrhy vnímala jako nařizování z centrály EU, které „*oslabuje suverenitu členských států*“.⁴⁸

Vláda také tvrdila, že návrh Evropské komise není řešením uprchlické krize, protože na něm nepanuje mezi členskými státy shoda. Při takto zásadní změně azylové politiky by však měla Komise vycházet z toho, na čem je shoda mezi dostatečným počtem členů EU. To však v době návrhu do značné míry platilo, neboť ryze odmítavá pozice ČR k oběma návrhům Komise byla mezi členskými státy v menšině.⁴⁹

Těžko si také lze představit, že by návrh na reformu dublinského systému měl jednoduše získat jednomyslnou podporu, protože to, co vyhovuje členským státům bez vnější pozemní či námořní schengenské hranice (jako je ČR), častokrát nevyhovuje státům, které jsou prvními zeměmi vstupu pro žadatele o mezinárodní ochranu (jako Itálie či Řecko). Požadavek na skoro jednomyslnou shodu při reformě azylové politiky tak jednoduše může narazit na to, že k žádné reformě nedojde. Česká republika také odmítla možnost vyjádřit solidaritu finanční formou v podobě příspěvku ve výši 250 tis. EUR za každého žadatele, jehož žádost tímto způsobem odmítne vyřídit. To vnímala jako pokutu za neplnění relokací, kterou lze vnímat jako „*jakýsi odpustek, ale na druhé straně jako trest pro ty, kteří na nefungující povinné kvóty nechtějí přistoupit*“.⁵⁰

Vláda ČR se také vymezila vůči možnosti, kterou navrhovali někteří politici západoevropských zemí, spojit akceptaci relokačních mechanismů s čerpáním evropských fondů. Hlasy volající po omezení prostředků ze strukturálních fondů pro země, které neprojevují dostatečnou solidaritu a spolupráci při řešeních uprchlické krize a nechtějí akceptovat relokační mechanismy, se objevily většinou ze zemí, jež jsou čistými plátcí do rozpočtu EU. Mezi představitele, kteří s tímto argumentem přišli během únorového summitu Evropské rady, patří italský premiér Matteo Renzi a bývalý spolkový rakouský kancléř Werner Faymann.⁵¹ Podle českého ministra zahraničních věcí ale nelze spojit „*proud lidí s tokem peněz*“.⁵² S ohledem na projev solidarity z české strany vláda uvedla, že ČR je připravena na dobrovolném principu pomáhat zemím zasaženým migrační krizí. Svoji solidaritu je tak ochotna vyjádřit jiným způsobem než přijímáním uprchlíků na základě povinných kvót. Česko např. vyslalo kontingent policistů a dalšího relevantního personálu do zemí západního Balkánu a v rámci mise Frontex v Řecku jsme dle ministra vnitra byli z členských států EU třetí nejvíce zastoupený a v Itálii jsme sedmý nejvíce zastoupený stát. Pokud jde o projevoování solidarity, ČR se tedy „*nemá za co stydět*“.⁵³ Problém této politiky je částečně v tom, že pomoc balkánským zemím a personál do misí Frontexu poskytují prakticky všechny členské státy a jde o úplně jinou věc než sdílení břemene týkajícího se vysokého počtu žadatelů o mezinárodní ochranu, se kterým se musí vypořádat některé členské státy.

Ve spojení s otázkou solidarity v oblasti migrace a azylu také česká exekutiva reagovala na návrh slovenského předsednictví týkající se pružné/efektivní/flexibilní solidarity, který byl poprvé zmíněn během neformálního bratislavského summitu Evropské rady. Slovenský návrh předpokládal, že jednotlivé členské státy by si samy vybraly, jakým způsobem by solidaritu vyjadřovaly. Návrh nepředpokládal existenci závazného relokačního mechanismu a byl vystavěn na základě tří pilířů odpovídajících normální, zhoršující se a vážné situaci. V případě zhoršující se situace by každý členský stát mohl poskytnout adekvátní pomoc v různé podobě. Státy, které by nechtěly přijímat uprchlíky na základě dobrovolného relokačního mechanismu, by se např. podílely na řešení situace finančně, materiálně, personálně (poskytováním personálu pro ochranu hranic, azylových specialistů či policistů) či jinak. Při vážné situaci by pak EU mohla přijmout dodatečná opatření na dobrovolném základě (např. relokaci uprchlíků, příhraniční sdílení zařízení pro žadatele o azyl apod.). Fakticky by celý mechanismus byl postaven na dobrovolném příspěvku odrážejícím se v mechanismu, že každá země by mohla solidaritu vyjádřit svým vlastním způsobem.

Česká republika slovenský návrh poměrně jednoznačně podpořila a tvořila skupinu států, které se o jeho použitelnosti snažily přesvědčit další členské státy (tj. především cílové státy pro žadatele o mezinárodní ochranu a země první vstupu).⁵⁴ Ministr zahraničních věcí L. Zaorálek tento mechanismus obhajoval s poukazem na to, že solidarita členských států nemůže být posuzována jen podle toho, kolik přijmou uprchlíků.⁵⁵ Český zástupce na jednání Rady EU, náměstek ministra vnitra Jiří Nováček, vyjádřil systému podporu s poukazem na to, že solidarita má mnoho podob (materiální, personální, finanční a další) a každý členský stát „*by měl nabídnout tu složku, které je nejlépe schopn se zhostit*“.⁵⁶ Faktem je, že do konce roku 2016 slovenský návrh nezískal dostatečnou podporu členských států EU, a to z poměrně logických důvodů, že by zakládal netransparentní mechanismus solidarity, který by jednoduše vedl k aplikaci strategie černého pasažéra, což by směřovalo spíše k oslabení vzájemné důvěry mezi členskými státy než jejímu posílení. Zároveň by tento mechanismus nefungoval na stálém základě, ale diskuse o formě projevení solidarity by se objevila vždy s příchodem nové krizové situace a fakticky by tento systém také svojí flexibilní povahou nebyl nijak právně vynutitelný. Možnost dobrovolného přijímání uprchlíků obsažená v návrhu by také nijak neřešila jednu z hlavních výtek českých představitelů, že žadatelé o mezinárodní ochranu do ČR nechťejí. V tomto smyslu nelze slovenský návrh považovat za překonání současných problémů se sekundárními pohyby žadatelů.

Českou podporu tohoto návrhu tak lze vnímat spíše v intencích pokusů za každou cenu se vyhnout povinnému relokačnímu mechanismu pro sdílení břemene s hostitelstvím uprchlíků. Fakticky totiž např. vyslání většího počtu policistů a pohraničních expertů na vnější hranice Schengenu se žádným způsobem nedotýká problému s rozdělením nákladu spočívajícího v již přítomných žadatelích o mezinárodní ochranu na území Unie. Za cíl má spíše tento počet omezit. To je samo o sobě legitimní cíl, avšak merito problému, kterého se dotýká relokační mechanismus, nijak neřeší. Kromě toho nelze předpokládat, že členské státy, které by žadatele o mezinárodní ochranu hostily, by neparticipovaly na společné ochraně vnějších hranic, což je povinnost vyplývající již z minulosti i stávající regulace fungování Frontexu a Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž. Nelze tedy tento příspěvek srovnávat a zaměňovat za příspěvek k řešení společných nákladů spočívající v přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu. Není bez zajímavosti ani to, že ČR v rámci slovenského návrhu podpořila také finanční příspěvek jako projev formy solidarity. To však evidentně platí pouze, pokud by šlo o dobrovolný, nijak nevymahatelný finanční příspěvek. Jak bylo totiž ukázáno výše, ČR odmítla možnost vyjádřit solidaritu finanční formou v podobě příspěvku ve výši 250 tis. EUR za každého žadatele o mezinárodní ochranu, jenž by byl na základě relokačního mechanismu do ČR přidělen a jehož žádost by odmítla vyřídit. Takovou finanční kompenzaci čeští představitelé vnímali jako pokutu a trest pro státy, které aplikaci relokačního mechanismu nechťejí přistoupit. Českou pozici k návrhu efektivní solidarity tak lze spíše vnímat v intencích strategie černého pasažéra, jemuž nevyhovuje ustavení formalizovaného, transparentního a právně vynutitelného mechanismu a naopak podporuje mechanismus neformalizovaný, netransparentní a nevynutitelný, v jehož rámci může projevovat solidaritu podle své libosti či v návaznosti na domácí veřejnou podporu pro projevení solidarity.

Pokud jde o řešení uprchlické a migrační krize, která ČR prosazovala, v první řadě zdůrazňovala zprovoznění příjmacích středisek v Řecku a Itálii (tzv. hotspotů), kde musí docházet k biometrické identifikaci, registraci a základní bezpečnostní kontrole všech osob překračujících nestandardním způsobem vnější hranice EU.⁵⁷ Podle premiéra mají hotspoty zajistit, aby migranti nepostupovali dál do evropského vnitrozemí, a měly by fungovat jako forma detenčního zařízení, kde žadatelé o mezinárodní ochranu zůstanou dokud „*se rozhodne, jestli budou vráceni nebo dostanou azyl*“.⁵⁸ Prosazovaným stanoviskem bylo, že za migrační krizi může existence schengenského prostoru, který by měl tedy buď „*rozšířen na celý kontinent, nebo by měl být slabý článek jako třeba Řecko řešen*“.⁵⁹ Podle usnesení Poslanecké sněmovny by takové řešení mělo spočívat v tom, že státy, které nejsou schopny plnit své závazky a chránit vnější hranici schengenského prostoru, mají tento prostor opustit, neboť ohrožují bezpečnost občanů všech zemí EU.⁶⁰ Podobně se vyjádřila i opoziční ODS, pro níž bylo klíčovým bodem řešení migrační krize možnost vyloučení států, které nejsou schopné chránit vnější hranici EU, ze Schengenu.⁶¹

Evropská unie by se také dle aktérů české evropské politiky měla především soustředit na spolupráci se třetími zeměmi. V první radě ČR podpořila urychlený vznik společného unijního seznamu bezpečných zemí původu a bezpečných třetích zemí a především aplikaci těchto institutů v praxi navrácení uprchlíků, kteří z těchto zemí pocházejí nebo jimi prošli.⁶² Důraz je také třeba dát na vyjednání a uzavření dohod se zeměmi původu a tranzitu, aby bylo možné uprchlíky do těchto zemí vracet. Forma těchto dohod by měla být inspirována prohlášením EU a Turecka. Dohody by měly být vyjednávané na základě jednotného metodického základu k omezování nelegálních vstupů do EU a navrácení nelegálních migrantů.⁶³ Podle ČR je však nezbytné navázat jakoukoliv finanční podporu určenou třetím zemím na jejich pokrok v oblasti návratové politiky (readmise), ochrany hranic, boje proti pašeráctví lidí a zamezování tranzitní migrace. Premiér Sobotka dokonce navrhl podmínit rozvojovou pomoc třetím zemím zpětným přijímáním migrantů z EU, kteří nemají nárok na mezinárodní ochranu v EU.⁶⁴ To však může být problematické, neboť aby EU mohla navracet migranty zpět do třetích zemí, musí být splněna podmínka, že jde o bezpečnou zemi, kde migrantům nehrozí pronásledování. Pokud by však rozvojová pomoc byla striktně navázána na readmisi, došlo by k vyloučení zemí, které dle EU nejsou bezpečné z možnosti přijímat rozvojovou pomoc.

Česká republika v roce 2016 dále považovala za prioritní zlepšit ochranu vnějších hranic EU. V tomto ohledu podpořila návrh na posílení pravomocí a rozšíření úkolů Evropské agentury převážně pro pohraniční a pobřežní stráž. Agentura by měla být posílena tak, aby mohla lépe asistovat členským státům a účinněji plnit své koordinační a podpůrné role včetně technických a analytických služeb. Ale ČR odmítla takové posílení pohraniční stráže, které by znamenalo omezení pravomocí členských států při ochraně vnějších hranic či vedlo k přenosu těchto kompetencí na evropskou úroveň.⁶⁵ Česká republika také odmítla posílení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu směrem k zásahům do rozhodovacích pravomocí členských států v řízeních o mezinárodní ochraně. Posílení Agentury má vést k odborné podpoře členských států, praktické spolupráci a dobrovolnému sblížení azylových procedur.⁶⁶

V poslední řadě ČR varovala Evropskou komisi, aby se nesnažila zasahovat do pravomoci členských států v oblasti integrace příslušníků třetích zemí, neboť členské státy jsou těmi, kdo nesou odpovědnost za „jejich začlenění do společnosti“. Role EU by se měla v této oblasti omezit na podporu vzájemné spolupráce členských států, sdílení praktických zkušeností a finanční podporu integračních opatření členských států.⁶⁷ Stejně tak ČR odmítla spojovat debatu o migrační krizi a reformě azylového systému s opatřeními na podporu legální migrace, jakkoliv legální a ilegální migrace spolu nezbytně souvisejí.

Brexit

Agendou evropské politiky, která v roce 2016 konstantně upoutávala pozornost, bylo téma britského referenda o vystoupení z EU a následná problematika spojená s nadcházejícím brexitem. První dva měsíce roku 2016 probíhala diskuse ohledně dohody o novém vztahu EU a Velké Británie, která by začala platit v případě britského setrvání v Unii. Česká republika do jednání o čtyřech reformních oblastech navržených britským premiérem Davidem Cameronem vstupovala se dvěma cíli. Zaprvé pomoci V. Británii najít takovou dohodu, která by umožnila její setrvání v EU. Druhým bodem byla ochrana zájmů občanů ČR žijících ve V. Británii.⁶⁸ Obojí se dle českého premiéra dle reflexe závěrečné podoby dohody podařilo. Vládní prioritou bylo zajistit, aby v případě setrvání Velké Británie bylo v rámci navazujících vyjednávání o implementaci dohody postupováno tak, aby opatření nebyla diskriminační a neomezovala volný pohyb osob.⁶⁹ Pro ČR se ze čtyř reformních okruhů navržených britským premiérem jako nejproblematictější jevily britské požadavky v sociální oblasti. Pro ČR bylo např. nepřijatelné, aby se změny požadované v sociální oblasti či vyplácení nepřispěvkových dávek dotkly lidí, kteří již v zemi pracovali.

Česká pozice trvala na tom, aby se případné změny dotkly jen lidí, kteří nově vstupují na pracovní trh. Stejně tak ČR považovala za nezbytné, aby se revize v oblasti sociálních benefitů v žádném případě netýkala jiných než nepřispěvkových dávek při zaměstnání a dětských přídavků. To se podařilo dojednat, neboť dohoda mezi EU a V. Británií se netýkala dávek, jako je např. nemocenská, podpora v nezaměstnanosti nebo důchody. Pokud jde o dětské příspěvky, premiér chtěl, aby „povinnost vyplácet dětské přídávky zůstala hostujícímu státu“.⁷⁰ Zde dosáhla ČR smíšeného výsledku, protože Česko dle premiéra dokázalo zastavit původní britskou představu o úplném zrušení dětských přídavků, které pobírají v Británii pracující lidé z jiných zemí EU za děti, jež zůstaly doma v jiném členském státu EU. Byla však přijata možnost upravit indexaci výši přídávku na úroveň státu, ve kterém dítě žije. Pokud jde o dopad změn v sociální oblasti na lidi již žijící ve Velké Británii, podařilo se státům EU-27 včetně ČR dosáhnout toho, že možnost pozdržet sociální benefity pro pracovníky z ostatních zemí EU bude do roku 2020 aplikována jen u nových příchozích na pracovní trh a zaměstnanců příspěvky už pobírajících se změny dotknou až od tohoto roku.⁷¹

Po červnovém referendu, které rozhodlo o britském vystoupení z EU, se debata stočila k dopadům tohoto rozhodnutí na EU a ČR, k ideální reakci EU na výsledky referenda a české pozici pro vyjednávání dohod o budoucích vztazích mezi EU a Velkou Británií. Ihned po referendu premiér vyjádřil obavu, že dojde k dominovému efektu

a vlně „*nacionalismu a separatismu, která se prožene celou Evropou*“⁷² a že se různé politické strany budou chtít na referendu přizívit a získat politické body tím, že budou podporovat vypsaní podobného referenda ve svých domácích zemích. S touto tezí souhlasil také např. předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček či ministr obrany Martin Stropnický, podle nichž je logické, že protievropské politické síly se pokusí využít výsledky britského referenda ve svůj prospěch. J. Hamáček se také vyjádřil, že za rozhodnutí britských občanů opustit EU mohou i někteří čelní představitelé EU, kteří se Britům snažili „*vyhrožovat, když tvrdili, jaký dopad odchod z EU pro jejich zemi bude mít*“.⁷³

Skoro všichni aktéři české politiky (snad s výjimkou Strany svobodných občanů) se shodli na tom, že britský odchod bude mít negativní ekonomický dopad jak na EU, tak na ČR, a to především pokud se Velká Británie ohradí protekcionistickými bariérami.⁷⁴ Dle premiéra ztratíme partnera, jenž České republice pomáhal podporovat odpor proti protekcionismu a liberalizaci volného trhu v EU. Podle tehdejšího britského ministra průmyslu a obchodu odchod oslabí pozici ČR při prosazování jejích priorit v rámci jednotného trhu a obchodní politiky, protože Velká Británie bylo pro Česko v těchto oblastech důležitým spojencem. Stejně tak předpokládal oslabení pozice ČR v rámci EU, protože ztratí klíčového partnera, který také není členem eurozóny, a snažil se vliv členských států platících eurem vyvažovat.⁷⁵ Podle prezidenta povede brexit k narušení zóny volného obchodu v Unii, ochladnutí politických vztahů mezi V. Británií a EU a nárůstu vlivu francouzsko-německého tandemu, jenž již nebude vyvážen britským vlivem. Ztráta Velké Británie povede také ke ztrátě vlivu menších zemí, jako je ČR, protože se „*dosud mohli opřít o britský postoj*“.⁷⁶

Pokud jde o to, jakým způsobem by EU, potažmo ČR měla zareagovat na výsledky referenda a jak by je měla reflektovat, většina českých politiků byla z výsledků referenda zklamaných. Jedinými politickými aktéry, kteří přivítali rozhodnutí Velké Británie opustit EU, byly Strana svobodných občanů, hnutí Svoboda a přímá demokracie a Dělnická strana sociální spravedlnosti. Všechny tyto strany se zároveň shodly na tom, že podobné referendum by se mělo konat i v České republice.⁷⁷ O možnosti uspořádat referendum o členství v EU se také pozitivně v létě 2016 vyjádřil prezident Zeman (viz níže v sekci aktéři české evropské politiky). Proti této tezi se však postavila většina ostatních představitelů ČR. Podle J. Hamáčka byla britská situace výjimečná a V. Británie měla řadu vyjednaných výjimek. Podle premiéra není ke konání podobného referenda v ČR „*žádný důvod*“, i proto, že Česká republika je exportně orientovaná ekonomika a potřebuje volný trh, volný pohyb zboží a volný pohyb osob, které EU zajišťuje.⁷⁸

Ve vnímání správné reakce na výsledky britského referenda nepanovala v ČR shoda, i když hlavní vládní aktéři ji viděli podobně. V premiérových očích šlo o lepší zdůraznění výhod, které plynou z evropské integrace. Je třeba ukázat, že „*společně jsme silnější, že společně jsme úspěšnější*“ a být pro ně „*přitažlivější a užitečnější*“, protože je třeba „*udržet sedmadvacítku pohromadě*“. Premiér se shodl s mnoha dalšími českými politiky v tom, že výsledky britského referenda daly podnět ke změně EU, protože ta musí získat „*mnohem silnější podporu občanů*“. Unie se musí soustředit na to, aby poskytla občanům primárně zajištění bezpečnosti, prosperity a také na-

ději na lepší budoucnost. Reakcí ČR na brexit by však nemělo být spěchání se zavedením eura, i když jeho hlavní argumenty proti neměly žádnou spojitost s brexitem, neboť citoval veřejné rozpočty a životní úroveň České republiky v porovnání se západoevropskými státy.⁷⁹

Vicepremiér A. Babiš v souladu s premiérem vnímal výsledek referenda o brexitu jako zprávu, že EU se musí významně reformovat. Nesmí však dojít k reakci vedoucí k prohlubování integrace. I podle ministra zahraničních věcí L. Zaorálka by bylo špatnou odpovědí dále integrovat. Hlubší integrace může pokračovat pouze tam, kde to naléhavě „*potřebujeme a jsme schopni to vysvětlit lidem*“. Podle druhého vicepremiéra P. Bělobrádka poskytuje výsledek referenda příležitost, aby Unie znovu definovala svoje hodnoty, cíle a identitu. Podle tehdejšího ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu J. Dientsbiera neexistuje žádná dobrá alternativa k evropské integraci, především ne návrat k Evropě založené na soupeření národních států. Situaci po referendu je tedy třeba využít k dalším krokům v evropské integraci a větší akceschopnosti EU. Zmínění vládní představitelé se s jemnými nuancemi shodli v pozici, že EU je potřeba reformovat, zachovat, ale neprohlubovat, s opozičními politiky jak z KSČM (V. Filip), TOP 09 (M. Kalousek) i ODS (P. Fiala). Strana zelených by naopak jako ideální reakci viděla hlubší integraci a federalizaci EU.⁸⁰ Přes značný soulad vládních, opozičních, exekutivních či legislativních představitelů o potřebě reformovat EU nikdo z nich nenavrhl konkrétní formu takové reformy. Kromě negativního postoje k hlubší integraci tak zůstalo především u floskulí o tom, že jde o příležitost, kterou je potřeba využít k bližší nespecifikované reformě.

Posledním často diskutovaným bodem spojeným s brexitem byla pozice ČR a EU během následných vyjednávání o vystoupení a budoucích vztazích mezi Velkou Británií a EU. Většina českých představitelů se shodla na tom, že po referendu není třeba tlačit na V. Británii, aby se spěchalo s aktivací článku 50 Smlouvy. Panovala také většinová shoda na tom, že Velká Británie nesmí být trestána a slovy J. Hamáčka je třeba najít cestu „*k udržení co nejtěsnějších vztahů*“.⁸¹ V. Británie je totiž dlouhodobě čtvrtým největším českým exportním trhem a ČR má jeden z nevyšších přebytků vzájemného obchodu v celé EU právě s Velkou Británií. Co nejtěsnější obchodní vztahy a udržení vzájemného obchodu jsou tak nejen dle ministra Jana Mládka strategickým zájmem ČR.⁸² Mandát vlády, podpořený oběma komorami parlamentu, tak pro premiéra Sobotku na summit konající se bezprostředně po referendu o brexitu stanovil, že českou prioritou je eliminovat negativní následky vystoupení V. Británie z EU, aby „*co nejméně ovlivnily evropskou ekonomiku, včetně té české*“.⁸³

Vláda tak ještě koncem června schválila zřízení pracovní skupiny, která připraví pozici a priority ČR pro vyjednávání s V. Británií o vystoupení z EU a podobě budoucích vztahů. Součástí agendy pracovní skupiny také bylo definovat priority ČR pro budoucí podobu EU, včetně návrhů nutných reforem EU. Vedením pracovní skupiny byl pověřen tajemník pro evropské záležitosti T. Prouza. V jejím rámci zasedli zástupci ministerstev a hospodářských a sociálních partnerů. První výstupy skupina představila začátkem podzimu 2016.⁸⁴ Hlavní český rámec pro vyjednávání lze víceméně shrnout do jedné věty: Je třeba ochránit naše zaměstnance ve Velké Británii a současně nepřipustit, aby se V. Británie příliš vzdálila, a tedy udržet s ní úzké vztahy.

Mezi hlavní vytyčené priority ČR tak logicky patří zachování rovnocenných podmínek ve Velké Británii pro občany ČR a EU, tedy takové, jaké využívají Britové žijící v EU. Česká republika má zároveň prosazovat nedělitelnost čtyř základních svobod v EU (svoboda pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu), v čemž je ve shodě s celou EU dle společného vyjádření českého premiéra a hlavního unijního vyjednávače Michela Barniera. Nelze tedy připustit, aby V. Británie měla přístup na jednotný trh EU, a zároveň mohla omezit volný pohyb pracovní síly. To by totiž dle L. Zaorálka vedlo k situaci, kdy „členství mimo EU by bylo výhodnější než členství v EU, a to je po-pření zdravého rozumu“.⁸⁵

Bratislavské prohlášení a plán

Přímou reakcí na dopady britského referenda o vystoupení z EU a očekávanou notifikaci procedury bylo svolání neformálního summitu 27 lídrů členských států na 16. 9. 2016 do Bratislavy. Ten se odehrával už bez britské účasti. Záměrem setkání byla reflexe dosavadního stavu EU a nastartování hlubší diskuse o její budoucnosti (odtud také označení „bratislavský proces“ či „reflexní proces“). Této debatě předcházela projev předsedy Komise J.-P. Junckera o stavu Unie, která podle něj prochází existenciální krizí a stojí před zásadní volbou další integrace.⁸⁶ Česká republika vstupovala na summit se dvěma poměrně širokými prioritami. První z nich byla vnitřní a vnější bezpečnost, která zahrnuje zvládnutí migračních rizik, důslednou ochranu schengenské hranice, boj proti terorismu a rozvoj spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti. Za druhou prioritou označila prohlubování ekonomické konvergence členských států, jež bude stát na dobře fungujícím vnitřním trhu EU.⁸⁷ V tomto kontextu česká vláda zásadně nerozvinula svůj původní akcent na nutnost vnitřních reforem Unie, které rezonovaly záhy po britském referendu, ale spíše zachovávala kontinuitu v dosavadních důzrazech na oblast migrace, posilování obranné a bezpečnostní spolupráce, efektivní fungování jednotného trhu a implementaci dosavadní agendy. Už o měsíc dříve při pravidelném setkání s českými velvyslanci ovšem premiér Sobotka nastínil konkrétnější vizi českého pohledu na budoucnost EU. Ta spočívá v zachování právního rámce nastaveného současnými smlouvami a odmítnutí vícerychlostní Evropy, protože Unie svých cílů nedosáhne „pokud se sedmadvacítka bude rozpadat do menších diskusních klubů starých a nových členských států či členů a nečlenů eurozóny“.⁸⁸ Na tomto fóru zmínil premiér také svoji myšlenku týkající se vytvoření společné evropské armády a toto téma se následně objevilo i na programu summitu V4 s Německem v září ve Varšavě. Ačkoliv tento návrh vzbudil poměrně širokou diskusi, kromě Maďarska nenašel zásadnější odezvu u evropských partnerů ani v samotné EU. Důležitou otázkou v tomto smyslu bylo to, jak vlastně pojem a myšlenku společné evropské armády chápat. V užším pojetí vzniku vlastní armády EU se myšlenka ukázala jako politicky neprůchodná.⁸⁹

Na summit v Bratislavě vstupovala česká vláda se stanoviskem, že „Unie je nástrojem pro řešení současných problémů, nikoliv její příčinou“. Česko se aktivně podílelo na společném prohlášení předsedů vlád V4, kde byly zahrnuty i vlastní priority. V tomto kontextu společně se Slovenskem odmítlo otevření evropských smluv za účelem navrácení některých kompetencí na národní úroveň, jak navrhovalo Pol-

sko a Maďarsko.⁹⁰ Prohlášení se dotklo celé řady témat, byť se primárně soustředilo na konkrétní řešení bezpečnostních otázek v souvislosti s migrační krizí. Dosaďadní zkušenosti s jejím průběhem se proto prolínaly celým dokumentem. Jedním z bodů prohlášení bylo i volání po posílení demokratické legitimacy prostřednictvím silnější role Evropské rady a národních parlamentů. Vedle toho zdůraznilo nutnost hledání společných řešení při existenci odlišných zájmů. Podle V4 je „*je zcela zásadní, aby různorodost členských států byla zachována a respektována a právní předpisy byly uplatňovány rovným způsobem*“.⁹¹ Témata spojená s posílením důvěryhodnosti EU, bezpečností a migrací, která se v minulém období staly zdrojem konfliktu mezi členskými zeměmi, se výrazně promítla do závěrů bratislavského setkání.⁹² A to v opatřeních v oblastech ochrany vnější hranice Unie, bezpečnosti, zlepšování stavu ekonomiky a obnovení důvěry veřejnosti v evropský projekt. Přijatá cestovní mapa indikovala vyvrcholení celého procesu v březnu 2017 u příležitosti 60. výročí podpisu Římských smluv. I přes základní kompromis se objevovaly v hodnocení výsledků summitu mezi jednotlivými evropskými vládami rozdíly, a to zejména z hlediska (ne)dostatečného posunu v řešení migračních otázek.⁹³

Globální strategie EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku

Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogherini představila v roce 2016 dlouho připravovanou Evropskou globální strategii s názvem *Sdílená vize, společný postup: silnější Evropa*.⁹⁴ Potřeba náhrady první unijní strategie tohoto druhu z roku 2003 a vytvoření nového dokumentu se ukázala v kontextu zásadních změn mezinárodního prostředí jako více než žádoucí. Strategie má usnadnit koordinaci zahraniční politiky v EU, definovat její pozici v současném světě a lépe čelit aktuálním výzvám. Česká republika vznik nové strategie silně podporovala, což bylo také zdůrazněno při návštěvě vysoké představitelky v Praze v lednu 2016. Ministr zahraničních věcí L. Zaorálek v této souvislosti podpořil vytvoření evropské zpravodajské služby, která je zatím ve stadiu diskusí.⁹⁵ Mezi hlavní priority, které česká politika při přípravě strategie prosazovala, patřily prohlubování transatlantické vazby, podpora dalšího rozšiřování EU, udržení akcentu na Východní partnerství, boj proti terorismu a nastavení vztahů s Ruskem po anexi Krymu. Podle státního tajemníka pro evropské záležitosti T. Prouzy projeví všechny členské státy i orgány EU „*maximální snahu a ochotu shodnout se na dokumentu*“, protože „*oblast bezpečnosti je klíčovým společným zájmem, na němž se prostě dohodnout musíme*“.⁹⁶ Proto byla právě v této oblasti strategie v listopadu 2016 doplněna o Prováděcí plán v oblasti bezpečnosti a obrany⁹⁷ a návrh na vytvoření Evropského obranného fondu.⁹⁸ V tomto smyslu navázala Unie na jeden z důležitých bodů bratislavského plánu.

Diskuse nad strategií nepředstavovala v ČR zásadní štěpící téma. Kriticky se vyjádřila pouze opoziční KSČM, a to kvůli přílišné koncentraci dokumentu na euroatlantický prostor na úkor jiných světových regionů a aktérů.⁹⁹ Naopak, obecně byla agenda týkající se prohlubování evropské bezpečnosti tématem, na kterém se Česko aktivně podílelo a v rámci diskusí uvnitř EU nabídlo poměrně jasnou a konstruktivní perspektivu jejího rozvoje.¹⁰⁰

Sankce vůči Ruské federaci

V roce 2014 EU uvalila sankce vůči Rusku, přičemž šlo především o hospodářská a finanční opatření, omezující ruský přístup na finanční trhy a zakazující export určitých typů výrobků. Zároveň osoby narušující ukrajinskou územní celistvost mají zmrazený svůj evropský majetek a zakázané cesty do Unie a bylo omezeno obchodování s anektovanými oblastmi. Otázka uvalení hospodářských a finančních sankcí uvalených na Ruskou federaci, její představitele a další občany byla v ČR předmětem sporů již od přijetí sankcí v roce 2014.¹⁰¹ Jisté rozpory mezi jednotlivými ústavními činiteli panovaly i v roce 2016, kdy došlo na úrovni EU k jednání o prodloužení či případném rozšíření uvalených sankcí. Vláda ústy premiéra B. Sobotky a ministra zahraničních věcí L. Zaorálka podporovala zachování stávajících sankcí do doby, než se podaří dosáhnout pokroku při řešení konfliktu na východní Ukrajině.¹⁰² Sankce tedy „*musí být navázány na plnění minské dohody*“.¹⁰³ Podle premiéra ČR podporuje existenci sankcí, i přestože mají negativní dopad na české hospodářství. Premiér naopak odmítl na říjnovém summitu Evropské rady podpořit zpřísnění sankcí, pokud by takový návrh zazněl, protože neexistuje analýza dopadů případných nových opatření.

Česká vláda v prosinci navrhla, že EU a Spojené státy by v otázce sankcí měly postupovat společně, a vyzvala Komisi, aby intenzivně komunikovala s tehdy připravující se novou americkou administrativou, neboť pokud „*postup vůči Rusku má být účinný, tak by měl být založen na obdobném postupu Evropy a Spojených států*“.¹⁰⁴ Podporu sankcím vyjádřili i další ministři. Ministr zemědělství Marian Jurečka neviděl prostor pro změnu zahraniční politiky ČR i EU, pokud nejsou dodržovány podmínky minských dohod. Proti častému argumentu, že sankce dopadají především na české zemědělce, argumentoval tím, že není možné „*vyměnit lidská práva za to, že budeme vyvážet zemědělské zboží do Ruska [...] zvláště, když [máme] negativní zkušenosti z let 1938 nebo 1968. Jednou můžeme být anektováni i my*“.¹⁰⁵ Ministr zemědělství uvedl příklad pobaltských zemí, jejichž export do Ruska činil až polovinu jejich celkového exportu, a také u nich nevidíme odpor vůči sankcím.

O něco rezervovanější přístup měl ministr průmyslu a obchodu J. Mládek. Podle něj sankce nejsou optimální a rozumné řešení, přinášejí problémy jak EU, tak Rusku. I proto doufal, že dojde k jejich postupnému rušení, i když v souladu s vládou ČR neviděl bezprostřední možnost sankce zrušit.¹⁰⁶ Přes jistý odpor tak ministr Mládek byl výrazně méně proti sankcím než v roce 2014, kdy byly uvaleny.

Výrazně jinou pozici zastával prezident Zeman. Podle něj se měla ČR aktivně připojit k zemím, které navrhovaly zrušení unijních sankcí. Podle prezidenta sankce poškozovaly české zemědělce i průmysl a „*jsou výrazem bezradnosti*“ EU a největší překážkou vzájemných vztahů mezi EU a Ruskou federací.¹⁰⁷ Je třeba myslet především na domácí dopady sankcí, neboť ty dle něj byly nezpochybnitelné, zatímco jejich přínos řešení „občanské války“ na Ukrajině nijaký. Podobné stanovisko vůči sankcím vyjádřil i předseda senátu Milan Štěch. Během srpnové návštěvy německé kancléřky Angely Merkelové ji vyzval k ukončení unijních sankcí vůči Rusku. Podle předsedy Senátu negativně dopadají na české zemědělce i průmysl. Ovšem přímé investice do Ruska rostou, protože sankce se vztahují na vývoz zboží, ale ne kapitálu. I proto nemají sankce požadovaný efekt a měly by být zrušeny.

Z tohoto pohledu je zajímavé, že předseda Senátu neuvažoval o jejich rozšíření, např. o oblast kapitálu, ale pouze o jejich zrušení. Podle Štěcha stojí EU a její členské státy za volným trhem a „*ted' ho používají jako politický nástroj*“.¹⁰⁸ Problémy mezi EU a Ruskem se tedy měly řešit politicky a diplomaticky a neměla by se do nich zatahovat ekonomika. Přestože předseda Senátu podporoval postupné zrušení sankcí, bylo by třeba „*na základě určitého kompromisu udělat pokrok v minských dohodách*“.¹⁰⁹ Štěchův postoj byl zajímavý především ve světle usnesení senátního výboru pro záležitosti EU, který vyzval vládu ČR, aby „*využila všech prostředků*“, jež posilují snahu o trvalé nastolení příměří na východní Ukrajině.¹¹⁰ Předseda Poslanecké sněmovny vyjádřil podporu pokračování sankcí s tím, že o jejich zrušení „*lze uvažovat pouze za předpokladu naplnění minských dohod z obou stran*“.¹¹¹

Rozšiřování Evropské unie

Česká republika se podobně jako v předchozích letech¹¹² profilovala jako zastávce rozšiřování EU, především o země západního Balkánu. Prakticky všichni aktéři české evropské politiky, tedy vláda, ministerstvo zahraničních věcí, prezident i představitelé parlamentu, velmi otevřeně podpořili členství Srbska, ale obecně i dalších zemí západního Balkánu (především Makedonie a Černé Hory).¹¹³ Premiér označil vstup zemí západního Balkánu „*za důležitý pro stabilitu EU*“, integrace těchto zemí do EU by zároveň pomohl stabilizovat Balkán a posílit bezpečnost EU, neboť „*přes tuto oblast prochází jedna z hlavních migračních cest do střední Evropy*“.¹¹⁴ Představitelé ČR také vyjádřili ochotu poskytnout těmto zemím pomoc, pokud by se znovu obnovila balkánská migrační trasa.¹¹⁵ Integrace zemí západního Balkánu do EU tak byla vnímána jako pozitivní i z instrumentálního pohledu ve světle migrační krize.¹¹⁶ Podle vládních představitelů je třeba zajistit, aby jednání o vstupu balkánských zemí do EU neustrnula, aby dané země neztratily evropskou perspektivu. Pokud by k tomu došlo, tyto země by mohly ztratit motivaci provádět nutné strukturální reformy, které jsou nezbytné pro jejich stabilizaci.¹¹⁷ Podle předsedy Poslanecké sněmovny PČR by nebylo férové klást těmto zemím v rámci přístupového procesu „*obtížné splnitelné podmínky*“, jež např. ČR během přístupového procesu neměla.¹¹⁸ V tomto smyslu lze třeba odkazovat na otázky uznání Kosova či přijetí sankcí proti Rusku.

Zbraňová směrnice

Evropská komise v prosinci roku 2015 navrhla směrnici zpřísňující pravidla pro pořizování a legální držení zbraní. Návrh Komise je reakcí na teroristické útoky v roce 2015, neboť reaktivované zbraně původně upravené jen pro slepé náboje použili např. teroristé při útocích v Paříži. Ve stanovisku k návrhu směrnice panovala v ČR jednoznačná shoda. V Česku návrh odmítli vláda, prezident i obě komory parlamentu s poukazem na to, že teroristé své činy páchají nelegálně získanými zbraněmi, nikoli legálně držеныmi zbraněmi.¹¹⁹ Zástupcům ČR se při projednávání návrhu v Radě EU nepodařilo prosadit zmírnění směrnice, proto pro červnové zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci schválila ministři vnitra M. Chovancovi mandát zavazující odmítnout návrh směrnice, pokud se nepodaří partnery přesvědčit, že návrh je třeba zmírnit. České republice vadilo především zamýšlené přesunutí většiny poloautomatických zbraní mezi

zakázané zbraně a požadavek na znehodnocení zakázaných zbraní ve sbírkách a muzeích, řadila se tak mezi nejkritičtější země k navrhované směrnici, i přesto však byla směrnice na jaře roku 2017 schválena Evropským parlamentem. Je třeba podotknout, že ne všechna opatření v rámci směrnice ČR vadila. Pozitivně vnímala např. jednotné podmínky pro znehodnocování zbraní či možný evropský centrální registr zbraní.¹²⁰

Mezi hlavní důvody, proč všichni aktéři české evropské politiky návrh směrnice o zbraních odmítli, patřil dopad až na 300 tis. zbraní, které by se staly zakázanými, a jejich držitele. Ministerstvo vnitra ve své analýze také argumentovalo, že by dopady směrnice mohly být rizikem pro vnitřní bezpečnost ČR a znamenaly by ztrátu tisíců pracovních míst navázaných především na výrobce munice.¹²¹ Senátní evropský výbor zdůraznil právní, finanční a praktické důsledky zákazu poloautomatických zbraní pro soukromé osoby, s nimiž se budou muset potýkat členské státy. Podle Senátu totiž zákaz držení některých druhů zbraní znamená povinnost členských států tyto zbraně od jejich vlastníků odkoupit, resp. vyvlastnit, což v podmínkách demokratického právního státu lze pouze za odpovídající náhradu, která může představovat značné zatížení státního rozpočtu.¹²² Vláda ČR se v reakci na fakt, že většina členských států přijetí směrnice podporovala, vyjádřila, že se pokud bude směrnice schválena, pokusí se najít v rámci implementace do českého právního řádu cesty, aby se úprava dotkla co nejméně lidí, nejlépe žádných. Čeští představitelé se v každém případě rozhodli připravit žalobu proti směrnici k Evropskému soudnímu dvoru.

I v reakci na předpokládané schválení směrnice tak poslanci navrhli novelu ústavního zákona o bezpečnosti, podle které by majitelé legálně držných zbraní mohli dostat právo zasáhnout v případě potřeby k zajištění vnitřní bezpečnosti ČR. Česko by touto ústavní novelou chtělo omezit působnost směrnice o zbraních, neboť ústavní opatření jsou nadřazena evropskému právu. V tomto duchu se vyjádřila poslankyně ODS Jana Černochová: „*Evropská komise nás bude chtít odzbrojit, je tedy dobrá myšlenka připravit legislativu, aby lidé, kteří legálně drží zbraň, mohli vystoupit na jeho obranu.*“¹²³ Objevilo se i několik kritiků, kteří odmítli novelizovat ústavu jako nástroj obejít evropského práva. Poslanec KDU-ČSL Ivan Galal se ptal, jestli máme „*ohýbat českou ústavu kvůli tomu, že chceme podlézt laťku jedné evropské směrnice*“, stejně tak Miroslav Kalousek označil snahu měnit ústavu kvůli směrnici EU za nesmysl.¹²⁴

Institucionální otázky

Jedním z mála diskutovaných institucionálních témat spojených s evropskou integrací v rámci roku 2016 bylo usnesení EP z listopadu 2015 o reformě volebního práva EU. Jednou z navrhovaných změn je volit jistou část poslanců EP ve společném celoevropském obvodu. Senát i Poslanecká sněmovna v souladu s vládou považují vytvoření takového společného celoevropského obvodu za zásadní politické rozhodnutí, které nemůže být přijímáno pouhou změnou procesního předpisu (Aktu), ale musí k němu dojít na základě jednomyslného souhlasu všech členských států. Podobně návrh, dle kterého by prováděcí ustanovení k Aktu v budoucnu přijímala Rada EU kvalifikovanou většinou, byl odmítnut, neboť harmonizace i technických podrobností voleb do EP „*musí vycházet z jednomyslné shody členských států*“.¹²⁵ Čeští představitelé také odmítli návrh na to, že kandidátní listiny musí zajišťovat rovnost žen a mužů. Dle se-

nátního evropského výboru se má o otázce vhodných opatření podporujících rovné zastoupení žen a mužů na kandidátních listinách diskutovat především v rámci politických stran a na úrovni jednotlivých členských států.

Stejně tak možnost zavedení varianty hlasovat elektronicky, prostřednictvím internetu a korespondenčně, má být ponechána v kompetenci členských států. To ostatně EP nechce změnit, jen v rámci svého usnesení vyzval členské státy, aby zavedení možností distančního hlasování opětovně zvážily.¹²⁶ Čeští poslanci a senátoři se také negativně postavili k navrhované povinnosti členských států a potažmo politických stran zajistit na hlasovacích lístcích stejnou viditelnost názvu a loga jak samotné politické strany, tak současně i evropské politické strany (frakce). Členské státy by takovou povinnost mít neměly, neboť jde primárně o zájem jednotlivých kandidujících politických stran. Zástupci české exekutivy i legislativních těles také nepodporovali doporučení k celoevropskému snížení věkové hranice pro právo volit na 16 let a zavedení společného dne voleb. Stanovení takových detailů vyžaduje debatu na národní úrovni, aby nedošlo k situaci, že případná změna bude v rozporu s tradiční úpravou v dané zemi (tj. České republice).¹²⁷

Představitelé Parlamentu ČR se také vyjádřili k fungování mechanismu kontroly subsidiarity v rámci legislativního procesu EU. Kontrola dodržování zásady subsidiarity ze strany vnitrostátních parlamentů, jakožto politická a nikoli soudní či auditní kontrola, může být zaměřena pouze na obsah návrhu a jeho možné dopady, nikoli k jeho obecně vymezeným cílům. Podle senátního evropského výboru je pak problematický setrvale formalistický a technický přístup Komise k výkladu principu subsidiarity. Tento přístup Komise totiž častokrát „*nezohledňuje negativní společenské a politické dopady spojené s navrhovaným jednáním*“. Senátoři tedy vyzvali Komisi, aby přehodnotila svůj přístup k zásadě subsidiarity a ustoupila od přehnaně formalistického výkladu.¹²⁸ Zákodárci zdůraznili potřebu změnit výpočet běhu osmitýdenní lhůty pro kontrolu subsidiarity v období dvou týdnů kolem Vánoc a Nového roku, neboť ke konci kalendářního roku Komise předkládá vysoký počet legislativních návrhů a vnitrostátní parlamenty v tomto období zpravidla nezasedají. Stejný mechanismus již přitom funguje v měsíci srpnu. Senátoři také nepovažovali za nezbytné smluvně zakotvit mechanismus tzv. zelené karty, který by jim dával právo legislativní iniciativy. Největší přínos tento mechanismus má jako „*neformální koordinace mezi vnitrostátními parlamenty*“, jejímž výstupem bude společný dopis zainteresovaných parlamentů určený Komisi v rámci tzv. politického dialogu a obsahující odůvodněný požadavek určitého jednání Komise.¹²⁹

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Prezident

Prezident Miloš Zeman v roce 2016 představoval asi nejhlasitějšího kritika řešení navrhovaných na úrovni EU v otázce migrační a uprchlické krize. Jakkoliv prakticky všichni aktéři české evropské politiky nadále odmítali kvóty pro přerozdělování

uprchlíků, prezident vystupoval jako nejtvrdší kritik tohoto mechanismu. M. Zeman odmítl nejen povinné relokační mechanismy, ale i dobrovolné přijímání uprchlíků Českou republikou. Pokud jde o evropské kvóty, prezident se vyjádřil, že není možné, aby Německo, které si pozvalo ilegální imigranty, nyní relokačním mechanismem přenášelo „odpovědnost na země, které je nepozvaly“.¹³⁰ Podle prezidenta Zemana systém kvót stejně nemůže a nebude fungovat, neboť všichni migranti za cílovou stanici považují Německo. To dokázal např. i případ křesťanských uprchlíků z Iráku, kteří do Česka přiletěli v rámci přesídlovacího programu, a následně se jejich část rozhodla ČR opustit a zažádat o azyl v Německu. Musí být tedy „zastaven program kvót jako takový“. Prezident proto vyzval vládu, aby ČR odmítala kvóty se stejnou razancí jako Slovensko, Maďarsko a Polsko.¹³¹

Prezident stejně tak odmítl dobrovolné přesídlování uprchlíků ze třetích zemí, neboť by mohli vytvářet podhoubí pro teroristické útoky. Podle Zemana dnes již téměř nikdo „nepochybuje o souvislosti migrační vlny a teroristických útoků“. Migranti z muslimských zemí jsou zároveň neschopní asimilace, neintegrovatelní, „těžko slučitelní“¹³² a nehledají práci, ale sociální dávky.¹³³ Proto by se migrantům mělo pomáhat na jejich území, co nejbližší jejich zemím původu nebo popř. v Itálii nebo Řecku, tedy prvních členských zemí EU jejich vstupu. Pokud bude EU nadále přijímat migranty ze třetích zemí, bude tyto země oslabovat, protože tito mladí a schopní muži budou v Evropě „žít na sociálních dávkách, a doma budou jejich mozky chybět“.¹³⁴ Prezident také zdůrazňoval, že migrační „vlnu“ považuje za organizovanou invazi, za kterou stojí Muslimské bratrstvo, a která má za cíl „nikoli válkou, ale stěhováním národů, tou muslimskou vlnou imigrantů, v podstatě narušit elementární kořeny evropské kultury“.¹³⁵

V souladu s vládní politikou prezident kritizoval EU za to, že „neumí hájit své vnější hranice“.¹³⁶ Za klíčové řešení migrační krize považoval zabezpečení či dokonce uzavření vnějších hranic EU. Tento úkol by měl připadnout armádě, policii či mohou být využita elektronická detenční zařízení. Ideálním řešením by však bylo vytvoření evropské armády, která by chránila vnější hranice schengenského prostoru nebo celé EU,¹³⁷ a pokud se vytvoření evropské armády nezdaří, měla by EU alespoň vytvořit „ad hoc jednotky, do kterých každá země pošle řekněme tisíc vojáků“.¹³⁸ V případě významného počtu příchozích migrantů by se „nebránil ani plot“.¹³⁹ Komplementárním řešením migrační krize by byly podle prezidenta deportace ekonomických migrantů, kteří nezískají azyl, islamistů, kteří zde chtějí vytvářet podhoubí pro teroristické útoky,¹⁴⁰ a „fanatických imámů, kteří v mešitách rozsévají nenávisť“.¹⁴¹

Podle Miloše Zemana by ani ve světle dění v Turecku po pokusu o puč v létě 2016 nebylo dobrým nápadem zavádět bezvízový styk s Ankarou. Jednání o vízové liberalizaci s touto zemí je však zároveň jedním z bodů obsažených v prohlášení EU–Turecko zaměřeného na snížení počtu příchozích migrantů přes Egejské moře do Řecka.¹⁴² Prezident Zeman také dále kritizoval unijní sankce proti Rusku kvůli konfliktu na Ukrajině. Podle něj jsou sankce „výrazem bezradnosti“ a ČR by se měla opustit své váhavé stanovisko a „připojit se k těm zemím, které navrhuji zrušení sankcí“.¹⁴³ Sankce podle českého prezidenta poškozují české zemědělství i český průmysl a označil je za „lost lost strategy, tedy dvojí prohru“.¹⁴⁴ Zde se dostal do rozporu s pozicí vlády

ČR, a poukázal tak na jistou dvoukolejnost české zahraniční politiky, neboť vláda ČR sice na podzim roku 2016 nepodpořila rozšíření sankcí, ale prosazovala zachování jejich současné podoby, dokud se nepodaří dosáhnout pokroku při řešení konfliktu na Ukrajině.¹⁴⁵

Český prezident také vyjádřil svůj názor na brexit, když výsledkem referenda byl zklamán. Za příčiny považoval obavy z migrace, velmi neefektivní výkon a neschopnost Evropské komise a „*naprosto byrokratické*“ vedení EU.¹⁴⁶ Podle Zemana musí EU projít radikální reformou, jinak nepřežije bez odchodu dalších členů. To však není jisté, jestli se stane, neboť tandem Francie–Německo nebude vyvažován britským vlivem, a Evropská komise tak bude mít volnější ruce posilovat integraci.¹⁴⁷ V oblasti evropské politiky v roce 2016 panovaly mezi prezidentem a vládou ČR tedy jisté tenze a spory. Ty se táhnou již účasti prezidenta v roce 2015 v den státního svátku 17. listopadu na jednom pódiu s lídrem Bloku proti islámu Martinem Konvičkou, proti čemuž se premiér poměrně ostře vymezil. Následně se začaly tyto tenze přelévat do evropské politiky. Jak sám prezident řekl, s „*premiérem Sobotkou jsme dva roky docela slušně vycházeli, než přišla migrační krize*“.¹⁴⁸ Například po setkání M. Zemana s kandidátem na rakouského prezidenta Norbertem Hoferem byl představen návrh na posílení hlasu střední Evropy v rámci EU vytvořením unie v Unii na půdorysu rozšířené visegrádské skupiny.¹⁴⁹ Vůči návrhu na vytváření unie v Unii se však postavil premiér Sobotka, podle nějž „*snahy udělat z visegrádské skupiny formální instituci, jdou proti zájmům ČR*“.¹⁵⁰

Podobně premiér odmítl slova prezidenta pro čínskou televizi, že ČR se stala až nyní skutečně nezávislou zemí, protože „*nepodléhá tlaku EU a USA*“.¹⁵¹ Podle B. Sobotky se Česká republika nestala nezávislým státem v roce 2016, ale již v roce 1989, a je velmi zvláštní se takto vyjadřovat vůči EU, kterou sami tvoříme. Prezident ČR také zkritizoval vládu za to, že se jí nedaří čerpat finanční prostředky z evropských fondů, a „*nechala vlastní laxností propadnout pětaticet miliard*“.¹⁵² Premiér kontroval tím, že vládě se podařilo čerpání s předchozími roky výrazně zlepšit a i díky úsilí od roku 2014 se jí do konce roku podařilo vyčerpat zhruba 96 % finančních prostředků alokovaných na období 2007–2013.¹⁵³ Faktem je, že i díky zlepšenému čerpání peněz z evropských fondů skočil rozpočet pro rok 2016 v přebytku přes 60 mld. Kč.

Asi nejhlubší byl však spor mezi prezidentem a premiérem ve dvou oblastech. V první řadě v otázce migrační krize. Vládě ČR dle prezidenta chyběla odvaha „*výrazněji se postavit tlaku Evropské unie, respektive Evropské komise*“.¹⁵⁴ To se projevilo např. ve spojitosti s evropskými kvótami pro přerozdělování uprchlíků. Česká republika se podle prezidenta měla připojit k žalobě proti kvótám k Evropskému soudnímu dvoru. To, že tak neučinila, ukazuje na její slabost vůči Evropské komisi.¹⁵⁵ ČSSD by podle něj potřebovala ve svém čele člověka, který „*zemi připraví na obranu před migrační vlnou*“, pokud však premiér nezmění přístup, hrozí mu, že v rámci EU zůstane poněkud osamocen po boku A. Merkelové.¹⁵⁶ Premiér kontroval tím, že označil vystupování prezidenta vůči EU připomínající vystupování předchozího prezidenta Václava Klause. Za pozici B. Sobotky se postavil i ministr vnitra M. Chovanec, mezi nímž a Úřadem vlády ČR panovaly v roce 2015 jisté odlišnosti v otázce priorit ohledně řešení uprchlické krize.¹⁵⁷ Ten řekl, že někteří lidé straší migrační krizí „*víc, než je zdrávo*“.¹⁵⁸

Druhý nejvýznamnější spor mezi prezidentem a premiérem se týkal možnosti vypsaní referenda o členství ČR v EU a NATO v případě, že bude přijat zákon o referendu. Prezident se vyjádřil, že by podporoval vypsaní referenda o členství ČR v obou těchto uskupeních. Podotkl, že občané mají „*právo rozhodnout, na co se chtějí zepnat a k čemu chtějí referendum mít*“, a pokud by se jim podařilo vypsat referendum o členství v EU, bylo by legitimní ho uskutečnit.¹⁵⁹ Prezident zároveň tvrdil, že by setrvání Česka v EU podporoval, k čemuž má „*tisíc a jeden důvod*“. Jako hlavní důvod však uvedl, že ČR každoročně dostává z Unie o 200 mld. Kč více, než do EU platí, a jakkoliv je „*to cynický důvod, je to důvod*“.¹⁶⁰ To však také znamená, že pokud by se ČR stala čistým plátcem do rozpočtu EU, což ve světle reformy financování EU a brexitu nastane dříve či později, odpadl by hlavní důvod českého členství. Vláda v reakci na podporu vypsaní referenda uvedla, že s žádným referendem o členství v EU či NATO nepočítá, protože být členem těchto organizací je českým národním zájmem, „*dlouhodobou prioritou zahraniční politiky vlády ČR*“ a zárukou hospodářské stability a bezpečnosti.¹⁶¹ Podle opoziční TOP 09 návrhy prezidenta útočí na priority české zahraniční a obranné politiky posledních desetiletí, naopak KSČM by konání referend podpořila.

Vláda ČR

Stejně jako v předešlém roce držela v roce 2016 všechny zásadní posty pro koordinaci a formulaci evropské politiky ČR ČSSD: premiér B. Sobotka, ministr zahraničních věcí L. Zaorálek a státní tajemník pro evropské záležitosti T. Prouza. Evropská politika ČR v této konstelaci nebyla předmětem velkých vnitrovládských sporů. Jako u většiny ostatních aktérů bylo projednávání migrační krize na úrovni vlády jedním z hlavních témat roku 2016. Již z předchozího roku přecházela nezměněna pozice vlády k relokačním mechanismům. Koncem roku 2015 Švédsko oznámilo Radě a Komisi, že čelí nouzové situaci týkající se prudkého nárůstu počtu žadatelů o mezinárodní ochranu a požádalo o pozastavení svých povinností plynoucích z již přijatých relokačních mechanismů. Vláda vyjádřila pochopení pro situaci Švédska a z toho důvodu se nepostavila vůči jeho žádosti odmítavě. Zároveň však zdůraznila, že vzhledem k dlouhodobě negativnímu postoji k relokačním nebude tento návrh aktivně podporovat.¹⁶²

Stejnou pozici vláda zastávala i vůči dubnovému návrhu Komise na reformu systému určujícím členský stát odpovědný za posuzování žádosti o mezinárodní ochranu, když kategoricky odmítla „*zavedení povinného alokačního mechanismu pro mimořádné případy*“, který by byla schopna podpořit, jen pokud by byl „*založen na principu dobrovolnosti*“.¹⁶³ Oficiální argumentace vlády byla často založena na faktu, že se koncept relokačí ukázal být zcela neefektivní, a také, že není dostatek migrantů, kteří by se zapojením do relokačí souhlasili. Na pozadí celé problematiky je však cítit vliv veřejného mínění, které si přijímání uprchlíků nepřeje.¹⁶⁴ V souvislosti s reformou dublinského nařízení také Komise navrhla, že stát, který se relokačního mechanismu nebude účastnit, bude muset svou solidaritu vyjádřit alespoň finanční formou v podobě příspěvku ve výši 250 tis. EUR za každého žadatele, jehož žádost tímto způsobem odmítne vyřídit. Vláda ČR tento solidární příspěvek odmítla, především ve světle svého odmítavého postoje k relokačním a následného dopadu na státní roz-

počet.¹⁶⁵ V souladu se slovenskou vládou, vláda ČR zdůraznila, že solidární opatření mají být založena na čistě dobrovolném základě a kde každý členský stát pomáhá svým partnerům a přispívá k řešení na základě svých kapacit.¹⁶⁶

Podobnou linii razila vláda i v oblasti přesídlování, které sice považuje za „*smysluplnější a účinnější humanitární nástroj pomoci uprchlíkům*“, přičemž je důležité zachovat dobrovolnou povahu znovuusídlovacích mechanismů a tím kontrolu členských zemí nad počtem osob, jejich profilem a časovým rámcem přesídlování.¹⁶⁷ Vláda se tedy rozhodla podpořit pouze takový návrh, který nepovede k vytváření povinných redistribučních mechanismů v oblasti přesídlování.¹⁶⁸ Přesídlovací mechanismy také podmiňovala spoluprací třetích zemí v oblasti migrace. Vláda zároveň nepodporuje tvorbu přesídlovacího rámce na unijní úrovni, pokud by vedl k povinnému přerozdělování dohodnutého počtu uprchlíků ze třetích zemí,¹⁶⁹ a s umožněním Komisi určovat konkrétní cílené přesídlovací programy EU, které by nesporně vedly k oslabení úlohy členských států.¹⁷⁰ Ve vztahu k reformě Společného evropského azylového systému (SEAS) vláda podpořila „*zavedení konceptu bezpečných třetích zemí do národních právních rámců všech členských států*“, i když upozornila, že azylová procedurální směrnice poskytuje členským státům volnost v úpravě tohoto konceptu.¹⁷¹

Jak již bylo výše zmíněno, vláda odmítla oba návrhy Komise na reformu dublinského systému, jak doplnění současného systému o nápravný mechanismus nebo vytvořením zcela nového systému založeného na redistribuci žadatelů o mezinárodní ochranu. Vláda se vyjádřila ve smyslu, že oba návrhy jsou co do faktických dopadů obdobné, jelikož oba „*navrhují povinné přerozdělování žadatelů o azyl na základě distribučního klíče*“. Tyto návrhy tak vláda odmítla, neboť je považuje za „*nerealistické a v rozporu s dlouhodobou pozicí ČR v otázce povinného přerozdělování migrační zátěže napříč EU*“, neboť výhled federalizace azylového řízení je „*předčasný a zavádějící*“.¹⁷² Podle vlády lze zachovat současnou podobu dublinského systému za předpokladu, že EU více zohlední spolupráci se třetími zeměmi v otázce zamezování nelegálního vstupu do EU a uzavře dohody se zeměmi severní Afriky modelované na základě prohlášení EU–Turecko. Vláda tak vyjádřila souhlas s tím, aby země prvního vstupu byly nadále „*odpovědné za registraci, identifikaci a snímání otisků prstů všem příchozím a za navrácení těch, kteří nepotřebují mezinárodní ochranu*“.¹⁷³ Tento postoj však naráží u států prvního vstupu, jako je Itálie a Řecko, protože současný dublinský systém tyto země nepřiměřeně zatěžuje břemenem.¹⁷⁴

Vláda také vyjádřila souhlas se zavedením povinnosti pravidelného přezkumu trvání důvodů pro mezinárodní ochranu a tlak na to, aby jednotlivci obdrželi ochranu pouze na dobu, na kterou ji potřebují. Souhlas také vyjádřila se zavedením omezení možnosti získat postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta osobám s udělenou mezinárodní ochranou, které neoprávněně pobývají v jiném členském státě, jakkoliv může být v rámci svobody volného pohybu po schengenském prostoru těžké ověřit neoprávněnost pobytu.¹⁷⁵ Poměrně paradoxní však je, že zatímco v dubnu 2016 vláda souhlasila se zavedením možnosti pravidelného trvání důvodů pro mezinárodní ochranu, na podzim roku 2016 považovala tuto možnost problematickou „*s ohledem na administrativní zátěž rozhodujících orgánů*“.¹⁷⁶ Pokud jde o směrnici o podmínkách přijímání, vláda přivítala harmonizaci materiálních podmínek přijetí, nicméně

vymezila se vůči ponechání možnosti „zavedení příznivějších materiálních standardů“ a zásadně nesouhlasila s povinností vydávat žadatelům o azyl cestovní doklady ve vágně vymezených situacích a integraci žadatelů o udělení ochrany, která by měla probíhat až po získání mezinárodní ochrany, ne však před ním.

V neposlední řadě vláda vyjádřila podporu posílení mandátu Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) s tím, že by se mělo týkat pouze oblastí dobrovolné praktické spolupráce, dobrovolného sblížení azylových systémů prostřednictvím sdílení dobré praxe a vztahu ke členským státům, které se nacházejí pod značným migračním tlakem (po vzoru reformy Frontexu). Skepsi vláda vyjádřila ohledně možnosti agentury zasáhnout v konkrétním členském státě z vlastní iniciativy a zavedení povinnosti „řídít se společnými analýzami agentury o zemích původu“.¹⁷⁷ Důrazně také odmítla posilování kompetencí směřujících k zásahům do úlohy členských států v oblasti řízení o udělování mezinárodní ochrany. Role EASO v oblasti monitoringu a evaluace kvality řízení o mezinárodní ochraně musí být striktně omezena na členské země, jež dlouhodobě vykazují nedostatky v oblasti řádné implementace azylové legislativy.¹⁷⁸

V souladu s ostatními aktéry české evropské politiky přivítala návrh na vytvoření Evropské pohraniční a pobřežní stráže, i když podotkla, že sama o sobě nemůže vyřešit stávající migrační a uprchlickou krizi. Pokud jde o kontrolu vnějších hranic, vláda však působení Agentury „shledává spíše jako doplňkové, nikoli jako nahrazující síly dotčeného členského státu“.¹⁷⁹ To se projevuje i v jejím souhlasném stanovisku se zásahem do suverenity členských států, kdy vláda kvitovala, že vyslaní příslušníci Agentury budou moci být přítomni na území členského státu i proti jeho vůli. Jeho suverenita dle vlády nicméně nebude zásadně narušena, neboť příslušníci Agentury budou podléhat jeho velení. Otázkou zůstává, jestli agentura v tomto případě bude schopna dostát očekáváním. Kompetence Agentury jsou sice posíleny, pokud však nebude daný členský stát ochoten a schopen spolupracovat, nebude toho příliš mnoho, co bude nová Evropská pohraniční a pobřežní stráž moci dělat.¹⁸⁰

V souvislosti s překračováním vnějších hranic schengenského prostoru vláda podpořila zřízení systému vstupu/výstupu a kladla důraz na zajištění interoperability systému se všemi relevantními databázemi, jako SIS II, VIS či EURODAC. Vláda zároveň navrhla potenciálně kontroverzní¹⁸¹ možnost, že by povinnost evidence v rámci systému vstupu/výstupu mohla být rozšířena i na občany EU a další osoby požívající práva na volný pohyb v rámci EU, a to především s ohledem na boj proti terorismu (zahraniční bojovníci) a závažné trestné činnosti. Vláda měla výhradu k nedostatečné úpravě zpracovávání údajů obsažených v systém pro účely potírání a prevence kriminality, jež dle ní bylo až příliš omezeno.¹⁸² V otázce boje proti terorismu se vláda také vyjádřila k návrhu směrnice o boji proti terorismu, který obecně přivítala. Rezervované stanovisko přijala k formulaci skutkové podstaty trestného činu financování terorismu především v otázce financování organizování cesty do zahraničí za účelem terorismu nebo jakékoliv napomáhání při vycestování. Vláda byla toho názoru, že „se jedná o kriminalizaci vysoce přípravných forem jednání, které mají pouze nepřímou souvislost s terorismem a důkazně budou obtížně prokazatelné“, a postížitelné

by mohlo být i např. financování léků nebo potravin, které budou poskytnuty osobě, která vycestuje do zahraničí.¹⁸³

Vláda se také zabývala návrhem o společném základu daně a společném konsolidovaném základu daně z příjmů právnických osob. Vláda obecně podpořila návrhy vedoucí k odstranění daňových překážek podnikání, ke snížení administrativní zátěže a k vyšší neutralitě daňového systému, avšak zdůraznila, že „*problematika přímých daní spadá do výlučné kompetence členských států EU*“. Protože vláda ČR neměla doposud k dispozici strukturovanou analýzu možných, zejména rozpočtových a finančních dopadů, a tehdy známá negativa¹⁸⁴ převažovala u obou návrhů nad pozitivy, rozhodla se prozatím návrhy nepodpořit a zastávat zdrženlivou pozici. Naopak v otázce návrhu směrnice o mechanismech řešení sporů týkajících se dvojího zdanění, vyjádřila jasné negativní stanovisko založené na argumentaci, že návrh bere ve svém důsledku možnost konečného rozhodování z rukou příslušných daňových orgánů členských států a dává ji automaticky do rukou ustanovených arbitrážních orgánů, čímž by došlo „*k částečné ztrátě suverenity členských států v oblasti daňového rozhodování*“.¹⁸⁵

Poslanecká sněmovna PČR

Agendu EU má v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (PS PČR) na starosti Výbor pro evropské záležitosti (VEZ).¹⁸⁶ Předsedou výboru zůstává již od období po říjnových volbách v roce 2013 Ondřej Benešík (KDU-ČSL).¹⁸⁷ Na rozdíl od senátního Výboru pro záležitosti Evropské unie, kde o stanovisku Senátu PČR rozhoduje plénum, VEZ se vyjadřuje za Poslaneckou sněmovnu jako celek; projednávaný bod agendy EU může postoupit jinému věcně příslušnému výboru, popř. požádat předsedu sněmovny o jeho zařazení na pořad její nejbližší schůze. Projednávání na plenárním zasedání však není nutné a evropská agenda pronikne na pořad schůze Poslanecké sněmovny jen vzácně.

V roce 2016 PS PČR přijala celkem čtyři odůvodněná stanoviska z důvodů porušení principu subsidiarity k následujícím návrhům legislativních aktů: směrnice o podmínkách výkonu zaměstnání vyžadujícího vysoce odborné dovednosti; nařízení o kritériích pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu (tj. dublinský systém); směrnice o vysílání pracovníků; a nařízení o vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele. V tomto ohledu přijala PS PČR v daném roce o jedno odůvodněné stanovisko více než Senát PČR. V předchozím roce sněmovna přijala jedno odůvodněné stanovisko, a tak došlo ke kvantitativnímu nárůstu. Rok 2016 byl také rok s nejvyšším počtem odůvodněných stanovisek zasláných Poslaneckou sněmovnou během jednoho kalendářního roku od zavedení tohoto mechanismu. Poslanecká sněmovna také postoupila Evropské komisi celkem 19 stanovisek v rámci politického dialogu (oproti 5 stanoviskům v roce 2015).¹⁸⁸ I v tomto ohledu tedy měla PS PČR častěji připomínky ke Komisi v předlegislativním procesu než v předchozím roce.

Pozice Poslanecké sněmovny ve většině oblastí byla v souladu s rámcovou pozicí vlády ČR, v některých níže uvedených oblastech tomu tak však nebylo. Dle vět-

novaného prostoru byla kontinuálně nejdůležitějším bodem evropské agendy na programu VEZ migrační krize. Sněmovna se tvrdě postavila proti návrhům Komise na zavedení povinných kvót pro přerozdělování uprchlíků v rámci EU, které nejsou řešením aktuální situace v oblasti migrace.¹⁸⁹ Jakkoliv vláda měla podobný názor, sněmovna ji několikrát vyzvala, aby nadále „zastávala odmítavý postoj k povinným relokacním mechanismům“¹⁹⁰ a aby VEZ „pravidelně informovala o naplňování tohoto závazku“.¹⁹¹ V návaznosti na možnosti reformy dublinského systému představené Komisí v dubnu 2016, sněmovna zopakovala, že odmítá jak permanentní mechanismus relokace žadatelů o mezinárodní ochranu, tak i zavedení tzv. „korekčního přidělovacího mechanismu a na něj navázaného finančního příspěvku solidarity“, které považuje za rozporné se zásadou subsidiarity.¹⁹² Oba tyto mechanismy se již ukázaly jako neefektivní a dle dosavadní praxe také nefunkční.¹⁹³

Poslanecká sněmovna vyzvala vládu, aby v otázce reformy dublinského systému usilovala o vypuštění relokacních mechanismů z textu návrhu a v krajním případě blokovala přijetí návrhu nařízení je obsahující. Sněmovna vítá takovou reformu společného azylového systému, která pomůže k zabránění druhotným pohybům a účelovému zneužívání azylových systémů jednotlivých členských států, avšak pod podmínkou, že „rozhodování o udělování azylu má zůstat primárně v pravomoci členských států EU“.¹⁹⁴ Podobný názor přijala PS PČR také v otázce přesídlování/znovuusídlování. Považovala přesídlení oproti relokacím za účinnější nástroj řešení migrační krize, který však může být realizován pouze za předpokladu, že bude brát v potaz aktuální možnosti daného členského státu. Realizace přesídlování ze třetí země také musí být navázána na spolupráci dané země v oblasti nelegální migrace a návratů a naplňování dohodnutých závazků.¹⁹⁵ Sněmovna zásadně trvala na „přístupu založeném na dobrovolnosti“, přičemž je nezbytné, aby existovala možnost předchozího prověřování přijímaných uprchlíků ze strany členských států, aby nedošlo k přijetí osob, jež mohou představovat riziko pro vnitřní bezpečnost státu.¹⁹⁶

Poslanci byli také proti zmocnění Evropské komise formou implementačního aktu skrze komitologii k přijímání cílených programů EU v oblasti přesídlování.¹⁹⁷ Jakkoliv ve všech těchto oblastech měla sněmovna podobný názor jako vláda ČR, v otázce přesídlování dle sněmovny vláda ne vždy zastávala dostatečně odmítavý postoj pro zavádění celounijních přesídlovacích systémů. Poslanci tak měli výhradu, že vláda ČR je „pouze omezitelná k ustavení strukturovaného unijního přesídlovacího systému na povinné bázi“, namísto toho, aby to ČR jasně odmítla.¹⁹⁸ Sněmovna také v roce 2016 vyjádřila své stanovisko k posílení mandátu Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu. Posílení Úřadu by mělo směřovat k podpoře a pomoci členským státům nacházejícím se pod nepřiměřeným tlakem žadatelů o mezinárodní ochranu. Nelze však přijmout, že by byl mandát tohoto úřadu posílen tak, aby členským státům mohl „ze své vlastní iniciativy [...] zasahovat do jejich národních kompetencí v oblasti rozhodování o poskytnutí mezinárodní ochrany“.¹⁹⁹

Podle Poslanecké sněmovny by odpovědnost za rozhodování o otázkách udělení mezinárodní ochrany „nadále měly nést výhradně členské státy“, jež si v souladu s evropským a mezinárodním právem mohou samy stanovit podmínky pro poskytnutí mezinárodní ochrany.²⁰⁰

Poslanecká sněmovna se zapojila i do debat o dalších řešeních migrační krize. Ve shodě s unijním většinovým názorem vnímala za klíčové především „*opatření k omezení nelegálních vstupů do EU a k účinnému navrácení nelegálních migrantů*“.²⁰¹ Sněmovna však byla názoru, že Komise měla k „*zavedení systematických kontrol na vnějších hranicích [...] přistoupit již mnohem dříve,*“ a to včetně systematických kontrol osob požívajících práva na volný pohyb v rámci Unie.²⁰² Poslanecká sněmovna tak uvítala návrh na ustavení Evropské pohraniční a pobřežní stráže, ale trvala na tom, že její fungování „*nesmí zasahovat do výkonu odpovědnosti členských států za udržování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na svém území*“,²⁰³ zároveň vyjádřila skepsi nad tím, aby jednotky Evropské pohraniční a pobřežní stráže mohly být nasazeny na území členského státu bez jeho souhlasu pouze na základě prováděcího rozhodnutí Komise. Ve stejném duchu se nesl názor poslanců na zavedení systému vstupu a výstupu, který by zaznamenával data o občanech třetích zemí překračujících vnější hranici schengenského prostoru.²⁰⁴ Poslanci se naopak negativně vyjádřili k záměru Komise ustavit program registrovaných cestujících na celounijní úrovni. Od tohoto záměru Komise nakonec upustila, což VEZ uvítal. Názorem sněmovny je, že obdobný systém by měl spíše existovat na národní úrovni a Komise by měla spíše zajistit existenci právního rámce, který by umožnil „*případné budoucí propojení [těchto národních systémů] na celoevropské úrovni*“.²⁰⁵

V poslední řadě Poslanecká sněmovna také v souladu s dalšími aktéry české politiky vyjádřila názor, že klíčovou odpovědí na migrační krizi je vybudování plně funkčních hotspotů, kde by probíhala identifikace, registrace a případné návraty neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu.²⁰⁶ Za rozumné považovali poslanci i zavedení povinnosti pravidelného přezkumu skutečnosti, zda u nositelů ochranných statusů nedošlo ke změně situace, za které mezinárodní ochranu získali, stejně jako zavedení „*povinnosti pobývat v členském státě, který ochranu udělil, a sankce za porušení této povinnosti*“.²⁰⁷ Naopak zdůraznili, že otázky integrace žadatelů o mezinárodní ochranu a dalších migrantů, včetně jejich přístupu na trh práce, by měly zůstat v kompetenci členských států.²⁰⁸ Do rozporu se PS PČS s vládou ČR dostala v otázce liberalizace vízového styku s Tureckem, která byla součástí širšího prohlášení EU–Turecko týkajícího se řešení migrační krize. V usnesení z 22. 3. 2016 poslanci odmítli zavedení bezvízového styku s Tureckem vyplývajícího z prohlášení EU–Turecko.²⁰⁹ Vláda na to slovy premiéra zareagovala, že není možné měnit dohodu, která byla uzavřena na úrovni všech 28 členských zemí EU a je vnímána jako jedno z klíčových okamžitých řešení migrační krize.²¹⁰ Usnesení sněmovny vláda ignorovala, což vedlo k tomu, že VEZ následně vyzval vládu ČR, aby respektovala usnesení výboru pro evropské záležitosti ve věci liberalizace vízového styku s Tureckem.²¹¹

Poslanecká sněmovna v roce 2016 také vyjádřila svůj postoj k návrhu legislativy o společném základu daně a společném konsolidovaném základu daně příjmů právnických osob. VEZ podpořil rámcovou pozici vlády ČR ve smyslu převládání negativ nad pozitivy v případě zavedení společného (konsolidovaného) základu daně a potřeby vypracování podrobné analýzy potencionálních dopadů. Ztotožnil se s názorem vlády ohledně zdrženlivosti vůči tomuto návrhu, avšak zdůraznil, že nepovažuje za vhodné, aby vláda ČR v rámci Rady EU prezentovala nepřijatelnost tohoto

návrhu pro ČR. Došlo také k upozornění, že „*oblast přímých daní náleží do kompetence jednotlivých členských států EU*“, jakkoliv lze konsolidovaný základ daně považovat za vhodný nástroj proti přesouvání zisků v oblasti daně z příjmů právnických osob.²¹² Téma přesouvání zisků v oblasti daně z příjmů právnických osob bylo během roku 2016 medializováno.²¹³

Poslanecká sněmovna se zapojila i do debat o reformě volebního systému pro volby do Evropského parlamentu. Sněmovna vyjádřila skepsi ohledně dalšího posilování tzv. Spitzenkandidaten procesu a posouzení původního záměru ustavení „*Komise jakožto nevoleného [...] politicky neutrálního orgánu směrem k určité období vlády na vnitrostátní úrovni, jež je odvozena od politického složení přímo voleného zastupitelského sboru*“ v případě, že by nedošlo k úpravě institucionálního uspořádání EU.²¹⁴ Poslanci se obecně nedomnívají, že je třeba harmonizovat pravidla pro volby do EP nad rámec již existujícího vymezení společného termínu pro konání voleb a způsobu zveřejňování volebních výsledků, a návrh rozhodnutí o reformě voleb do EP doporučují nepodpořit.

Senát PČR

Stejně jako v 10. funkčním období zůstal předsedou Výboru pro záležitosti Evropské unie Václav Hampl (senátorský klub KDU-ČSL). Po říjnových volbách však došlo ke změně na místopředsednických pozicích, které nově získali Vladimír Plaček a Eva Syková (oba ČSSD). Z předchozího funkčního období stále ve výboru zůstávají Jaroslav Doubrava, Tomáš Grulich a Luděk Jeništa. Nově jsou členy výboru Jiří Dušek, Šárka Jelínková, Libor Michálek a Petr Orel.²¹⁵ Zatímco v případě Poslanecké sněmovny rozhoduje v evropských otázkách samotný Výbor pro evropské záležitosti, v případě Senátu je k rozhodnutí potřeba hlasování na plénu, kterému Výbor pro záležitosti EU poskytuje doporučení. V roce 2016 Senát PČR přijal celkem tři odůvodněná stanoviska, a to k následujícím legislativním návrhům: směrnici o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysoce odborné dovednosti; nařízení o kritériích pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu (tj. revize dublinského systému) a směrnici o vysílání pracovníků.

V roce 2015 Senát přijal pouze jedno odůvodněné stanovisko, a tak došlo ke kvantitativnímu nárůstu. Zároveň se jedná o nejvyšší počet odůvodněných stanovisek zaslaných Senátem PČR během jednoho roku od zavedení mechanismu kontroly principu subsidiarity *Lisabonskou smlouvou*. V případě návrhu směrnice o vysílání pracovníků se sešel dostatečný počet odůvodněných stanovisek národních parlamentů (celkem 11 parlamentů²¹⁶) a potřetí v historii došlo ke spuštění tzv. žluté karty v rámci mechanismu včasného varování.²¹⁷ V roce 2016 se zastavil klesající trend intenzity komunikace mezi Senátem a Evropskou komisí v rámci politického dialogu. Senát PČR postoupil Komisi 38 stanovisek²¹⁸ (oproti 22 stanoviskům v roce 2015, 38 stanoviskům v roce 2014 a 64 stanoviskům v roce 2013).²¹⁹ Český Senát se tak stejně jako v minulých letech řadí mezi nejaktivnější komory, pokud jde o počet stanovisek zaslaných Komisi v rámci politického dialogu.²²⁰

Pokud jde o proces kontroly evropské agendy v Senátu PČR, tak jakkoliv tento orgán „*oceňuje dobrou spolupráci s vládou a ministerstvy v evropských záležitostech*“,²²¹ vyzývá vládu, aby jej informovala, pokud dojde po projednání návrhu aktu EU v Senátu k významné změně vládního postoje k tomuto návrhu, a to pokud možno již v době, kdy příslušné ministerstvo započne práci na změně rámcové pozice. Senátní Výbor pro záležitosti Evropské unie také nebyl zcela spokojen s někdy nedostatečně odpovídající politickou reprezentací příslušných gestorů (ministerstva, Úřad vlády ČR) při projednávání evropské agendy v Senátu, zejména pokud jde o institucionální záležitosti a agendu Evropské rady.²²²

Pozice Senátu PČR k jednotlivým substantivním bodům evropské agendy se víceméně překrývala s výše diskutovanými pozicemi české vlády. Senát tak např. vyjádřil „*odmítavý postoj [...] k povinným relokačním mechanismům*“.²²³ Stejně tak se v souladu s vládou vymezil vůči navrhovaným variantám reformy společného evropského azylového systému a především dublinského nařízení, které obsahují korekční přidělovací mechanismus a tzv. příspěvek solidarity a představují tak paralelu k dočasným či trvalým relokačním mechanismům.²²⁴ Senát tedy vyzval vládu „*aby v Radě EU i v Evropské radě vystupovala proti přijetí nařízení*“,²²⁵ jež by tyto prvky obsahovalo, neboť relokační mechanismy o mezinárodní ochranu musí být „*věcí politického rozhodnutí každého členského státu*“,²²⁶ protože členské státy nesou odpovědnost za pobyt těchto osob na svém území včetně potenciálních dopadů na veřejnou bezpečnost.

I přes odmítavé stanovisko k relokačním mechanismům však Senát vyzval vládu a přivítal její kroky „*k zahájení relokační žadatelů o azyl z Řecka a Itálie do České republiky*“, neboť považoval za důležité, aby ČR plnila závazky vyplývající z rozhodnutí přijatých na úrovni EU.²²⁷ Stejně tak vyzval k většímu úsilí členských států EU, včetně ČR, k plnění schválených závazků v oblasti přesídlování uprchlíků z Turecka, aby byla zajištěna efektivita prohlášení EU–Turecko.²²⁸ V souladu s vládou ČR také Senát chápal jako základ řešení migrační krize zajištění kontroly nad vnějšími hranicemi EU a „*trvání na standardních mechanismech regulujících pohyb osob přes tuto hranici*“.²²⁹ Relokace žadatelů o mezinárodní ochranu tedy nemohou být základem trvalého řešení migrační krize a debatu o vhodných formách solidarity je možné vést až po zajištění vnější hranice EU a zásadním snížení počtu příchozích migrantů.

Pokud jde o ochranu vnějších hranic schengenského prostoru, Senát zdůraznil, že úkolem nově vzniklé Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž nemá být samostatná kontrola vnější hranice a zamezení jejímu nelegálnímu překračování, ale především „*pomoc s identifikací a registrací osob*“, které tuto hranici nelegálně překračují. Odmítl tedy roli agentury jako nezávislé a skutečné pohraniční stráže.²³⁰ Senát skrze Výbor pro záležitosti EU přivítal návrh Komise na zavedení povinných systematických kontrol občanů na vnějších hranicích EU, aby se zjistilo, že přicházející občané EU nejsou např. zahraničními bojovníky představujícími hrozbu pro vnitřní bezpečnost Unie. To vše však za předpokladu, že bude zachován „*volný pohyb osob a plynulost provozu v rámci schengenského prostoru*“.²³¹ Senát se v ohledu překračování vnějších hranic ztotožnil s vládním cílem registrace všech osob, včetně občanů EU a jejich rodinných příslušníků, žadatelů o mezinárodní ochranu a vyhošťované

osoby, v rámci navrhovaného systému vstupu/výstupu. U občanů požívajících právo volného pohybu uvnitř EU však nesmí dojít k „omezování svobody pohybu“.²³²

Migrační krize a její řešení byla každopádně nejčastějším bodem zasedání senátního výboru pro záležitosti EU. Výbor bral na vědomí, že migrační krize má závažný humanitární rozměr, i přesto však musí být pro členské státy prioritou „dbát o základní bezpečnost vlastních občanů“.²³³ Posílení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu nesmí „vést k zásahům do rozhodovacích pravomocí členských států v oblasti azylu“ a přenosu pravomocí na těžko kontrolovatelnou agenturu EU.²³⁴ Senát akcentoval i v ČR hojně diskutované hotspoty, jako řešení migrační krize, a vyzval v únoru k jejich urychlenému zprovoznění.

Poměrně schizofrenní stanovisko zaujal Senát v otázce reformy systému určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu. Jak již jsme výše uvedli, Senát odmítá zavedení trvalých i dočasných povinných relokačních mechanismů, včetně loňského dubnového návrhu na opravný mechanismus pro řešení situací, kdy azylové systémy členských států čelí nepřiměřenému tlaku. Senát přiznává, že tento systém má zajistit rychlé určení příslušného státu a tím odrazovat od tzv. druhotného pohybu, kdy se žadatelé o mezinárodní ochranu přesouvají z příslušného státu do státu, ve kterém ochranu chtějí získat. Jednou z výtek Senátu je i fakt, že relokační mechanismy vedou k přerozdělování žadatelů o mezinárodní ochranu „bez zohlednění [jejich] vůle“.²³⁵ Současně však Senát podporuje takovou reformu dublinského systému založenou na jasných pravidlech a především povinnosti žadatele „zůstat v členském státě, který je příslušný k vyřízení žádosti“. Snaha zamezit druhotným pohybům žadatelů by měla také být založena na povinnosti členských států „přijmout zpět osoby s udělenou mezinárodní ochranou, které se neoprávněně nacházejí v jiném členském státě“.²³⁶ Jakkoliv lze obě navržená řešení v rámci dodržování práva chápat jako efektivní, jistá dávka schizofrenie se nachází v tom, že ani jedno z těchto řešení nebere v potaz vůli žadatele o mezinárodní ochranu, což je jeden z argumentů, který Senát používá proti zavedení relokačních mechanismů.

Senát se mj. věnoval i tzv. „zbraňové směrnici“, jež se stala v ČR předmětem intenzivní debaty v roce 2016. Uvítal snahu Komise omezit nedovolené obchodování se střelnými zbraněmi a jejich nelegální nabývání. Připomněl však, že je třeba se primárně zaměřit na „nelegální nabývání a držení střelných zbraní, jejich řádné znehodnocování a na nedovolený obchod s nimi“, které jsou k teroristickým útokům převážně využívány. Komise se naopak příliš zaměřuje na zbraně držené v souladu s právními předpisy, jejichž hlubší regulace nebude mít preventivní či represivní účinek na osoby držící zbraně nelegálně. Senát vyjádřil nesouhlasné stanovisko s opatřeními obsaženými v návrhu směrnice, která by vedla k „omezení legálních držitelů střelných zbraní a narušení vnitřní bezpečnosti České republiky“.²³⁷

Horní komora PČR se také zabývala vývojem situace na Ukrajině a připomněla své stanovisko, které je v souladu s vládou politikou ČR, že Krym je nadále součástí Ukrajiny a jeho oddělení „nemá oporu v mezinárodním právu“. Vyzvala proto vládu ČR, aby využila všech dostupných prostředků vedoucích k trvalému nastolení příměří na východní Ukrajině a jednání o mírovém urovnání konfliktu.²³⁸ V otázce vyjednávání o vystoupení Velké Británie z EU vyzvala vládu, aby zastávala konstruktivní a pragma-

tickou pozici a snažila se o dosažení oboustranně prospěšného kompromisu a co „*nejužších vztahů s významným strategickým partnerem ČR*“.²³⁹ Prioritou však musí i nadále být ochrana občanů ČR žijících a pracujících ve Velké Británii. Senát také neshledal zásadní přínos zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, přičemž vláda ČR dle něj nepředložila přesvědčivé argumenty ve prospěch opačného závěru, a tak ji vyzývá, aby ČR hlasovala proti zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce v Radě EU.²⁴⁰

Senát se také dotkl politiky rozšíření, kde zdůraznil, že perspektiva členství v EU je pro aspirantské státy „*důležitý motivační faktor politické i ekonomické transformace*“, a vyzval Komisi, aby nedocházelo ke zpomalování procesu hodnocení pokroku aspirantských zemí a jejich postupného sblížení s EU, neboť tyto země tak mohou ztratit perspektivu unijního členství, což je především nebezpečné u zemí západního Balkánu, protože jsou významnými „*partnery pro úspěšné zvládnutí migrační krize*“.²⁴¹ V neposlední řadě v souladu s *Koncepcí politiky ČR v EU*²⁴² z roku 2015, která za jádro EU, kam chce ČR spadat, považuje země eurozóny, se Senát zabýval institucionálním vývojem v eurozóně. Jako nebezpečné a nepřínosné vnímal „*sjednocení vnější reprezentace eurozóny*“, jež by mohlo vést k fragmentaci zájmů eurozóny a zájmu Unie jako celku, což by bezpochyby mohlo dle Senátu oslabovat vliv ČR jako nečlena eurozóny na dění a vývoj v EU.²⁴³

Ostatní aktéři

V roce 2016 v důsledku úspěšných opatření pokračoval trend rušení a optimalizace krajských zastoupení v Bruselu, který započal v roce 2013.²⁴⁴ Ke konci roku zrušil svoji kancelář Královéhradecký kraj. Jeho zastoupení v Bruselu fungovalo od roku 2013 v rámci společné kanceláře s Jihočeským krajem a v předcházejícím období fungovalo zastoupení Královéhradeckého kraje na nestálém principu, kde zástupce kraje do Bruselu pravidelně dojížděl.²⁴⁵ Podle dostupných informací tak na konci roku 2016 mělo své zastoupení v Bruselu ze 14 krajů (včetně Prahy) již pouze šest krajů: Praha se svým Pražským domem, Olomoucký kraj, Kraj Vysočina, Plzeňský kraj, Jihomoravský kraj a Jihočeský kraj.²⁴⁶ Krajská zastoupení nejvíce prosazují své zájmy ve třech oblastech politik: doprava, regionální rozvoj a strukturální fondy, důležitý je i sběr informací o aktuálních výzvěch k projektům a programech finanční podpory.²⁴⁷ Také se snaží podporovat zájmy a poskytovat kontakty regionálním firmám v Bruselu.

V souvislosti s rušením krajských zastoupení se opět vynořila myšlenka společného zastoupení krajů. Krajská zastoupení na tomto principu již fungovala, ale po pádu vlády během českého předsednictví v roce 2009 se od modelu ustoupilo a kraje si buď zařídily vlastní kanceláře, najaly externí agentury, nebo zastoupení neměly. Je jasné, že hlavním motivem pro rušení krajských zastoupení a myšlenkou na návratu ke společnému zastoupení je výše nákladů, jež by se daly v rámci společného zastoupení dělit mezi všechny kraje.²⁴⁸ Debata v rámci krajů ohledně evropské politiky se jako již tradičně točila kolem čerpání z evropských fondů. To není překvapivé, vezmeme-li v potaz, že evropské fondy jsou jak pro média, tak i politické strany jedním z nejčastějších témat.

Pozornost již tradičně přitahovala zejména otázka korupce a zneužívání evropských fondů. Evropská unie pozastavila výplatu dotací pro 25 projektů v celkové výši

cca 750 mil. Kč z dlouhodobě problémového ROP Severozápad, u kterého již bylo z rozhodnutí Evropské komise v minulosti pozastaveno úplně čerpání.²⁴⁹ Důvodem pozastavení financování těchto projektů jsou machinace s dotacemi a tehdy probíhající soudní řízení s bývalým ředitelem ROP Severozápad Petrem Kušnierzem, který v v únoru 2015 přiznal, že k ovlivňování projektů v tomto ROP docházelo s vědomím místních politiků. Komise tak po českých úřadech požaduje, aby prokázaly, že projekty čekající na dotace nejsou zmanipulovány. V květnu byl nakonec Petr Kušnierz nepravomocně odsouzen k sedmi letům odnětí svobody za ovlivňování výběru dotovaných projektů.²⁵⁰

Pozornost v roce 2016 také přitahovalo zrychlení prací na čerpání evropských fondů z rozpočtového období 2007–2013. Již v roce 2013 se objevily zprávy, že ČR stačila vyčerpat pouhou třetinu alokovaných prostředků pro toto programové období a možnost čerpat prostředky byla nakonec prodloužena až do roku 2016. V roce 2016 premiér Sobotka pochválil ministryni pro místní rozvoj i kraje, že se podařilo nakonec za uvedené programové období vyčerpat až 96 % alokovaných prostředků a povedlo se zvrátit prognózy o nedočerpání až 100 mld. Kč.²⁵¹ Problém však podle ministryně Karly Šlechtové nakonec byla spíše kvalita projektů, do kterých směřovaly prostředky z evropských fondů, neboť mnoho z programů bude mít problém splnit podmínku tzv. udržitelnosti. Pro následující programové období 2014–2020 se tedy ministerstvo pro místní rozvoj a kraje mají soustředit hlavně na hodnocení smysluplnosti a udržitelnosti projektů financovaných z evropských fondů.²⁵²

V současném programovém období se však zatím ČR potýká se stejným problémem, tedy pomalým čerpáním evropských fondů. Ke konci roku 2016, po téměř třech letech, co nové období běží, bylo zatím rozděleno asi jen 10 % z celkového objemu 650 mld. Kč a reálně proplaceno asi 17 mld. Kč, tedy necelá 3 %. Ze zemí střední a východní Evropy je ČR předposlední v čerpání ze dvou nejdůležitějších fondů určených pro podporu investic (Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti). Naopak po Bulharsku vyčerpal zatím druhý nejvyšší objem z Evropského sociálního fondu.²⁵³ Pro větší efektivitu čerpání evropských fondů se Praha domluvila se Středočeským krajem v listopadu 2016 na vytvoření integrované strategie pro ITI (*Integrated Territorial Investments*)²⁵⁴ Pražské metropolitní oblasti, jež bude platná pro území Prahy a vymezenou oblast Středočeského kraje s intenzivními vazbami na hlavní město.²⁵⁵

K české evropské politice – konkrétně k sankcím vůči Ruské federaci – se také vyjadřovali členové zájmových skupin. Předseda Agrární komory ČR Miroslav Toman se postavil proti prodloužení unijních sankcí s tím, že nejvíce zasaženi jsou zemědělci a zpracovatelé, kteří se potýkají s „*každodenními problémy, jako je propad cen, hromadění zásob, či ohrožení pracovních míst, které nechtějí naši politici vnímat*“.²⁵⁶ Zemědělci podle něj „*neprodávají zbraně, ale potraviny*“, a tak zavedení zákazu vyvážet zemědělské produkty do Ruska situaci nijak nepomůže vyřešit.²⁵⁷ Stejně tak za nadbytečné a neefektivní považoval sankce prezident Hospodářské komory ČR Vladimír Dlouhý. Podle něj po dvou letech trvání sankcí nedošlo k žádné změně zahraniční politiky Ruska a „*prodloužení platnosti sankcí o půl roku na tom nic nezmění*“. Sankce by tedy dle něj měly být ukončeny.²⁵⁸

ZÁVĚR

Pro českou evropskou politiku bylo v roce 2016 typické reaktivní jednání. Česká republika většinou formulovala cíle evropské politiky v reakci na konkrétní a jasně artikulovanou politiku EU. Vnější podněty přicházející z unijní úrovně tak byly spouštěčem pro formulaci evropské politiky ČR, která se k nim někdy negativně vymezovala, jindy je přejímala a jen omezeně nabízela aktivní přístup. Tento trend víceméně kopíruje tendenci popsanou v předchozích vydáních této publikace, kde byl identifikován posun od pasivní politiky nezájmu a nejednání k reaktivnímu jednání vůči strategii EU.²⁵⁹ Ani v roce 2016 však česká evropská politika neudělala výraznější krok směrem k proaktivní evropské politice založené na vlastních představách o tom, jak by měla unijní politika vypadat. Určité aktivní kroky samozřejmě zaznamenat můžeme. Týkají se např. oblasti obranné a bezpečnostní spolupráce, budování Energetické unie, digitálního trhu či daňové oblasti (prosazování zavedení tzv. *reverse charge*). Ty ale nezměnily převažující reaktivní charakter české evropské politiky, který byl zároveň charakterizován ofenzivním přístupem, tedy konfrontačním jednáním vůči unijním návrhům. Již méně často byl reaktivní charakter evropské politiky ČR kombinován se spolupracujícím přístupem, tedy přejímáním politiky EU. Tyto formy reaktivity české evropské politiky lze dobře ilustrovat na konkrétních příkladech, kdy byla česká pozice formulována zpravidla až ve vztahu ke konkrétnímu návrhu přicházejícím z EU.

Například stanovisko ČR v otázce reformy dublinského systému a návrhu buď permanentních či nouzových relokačních mechanismů bylo charakterizováno hlasi-
tým a zarputilým odmítáním těchto návrhů. Česká republika však nepřišla s vlastním alternativním řešením reformy dublinského systému kromě trvání na tom, že rozhodnutí o mezinárodní ochraně „*musí zůstat v rukou jednotlivých členských států*“. Státy, které mají tu smůlu, že leží na začátku migračních tras do Evropy, musí být schopny zvládnout nápor uprchlíků a žádosti o mezinárodní ochranu samy, přičemž „*efektivní solidarita*“ ČR se může projevit vysláním expertů a policistů, kteří pomohou s procesováním žádostí a ochranou hranice. Podobně v otázce reformy společného azylového systému ČR přivítala, a tedy přejala takovou reformu společného azylového systému, jež pomůže k zabránění druhotným pohybům a účelovému zneužívání azylových systémů jednotlivých členských států. Současně se však negativně vymezila k jakémukoliv přenosu kompetencí v rozhodování o mezinárodní ochraně na unijní úroveň a posilování kompetencí EASO směřujících k zásahům do úlohy členských států v oblasti řízení o mezinárodní ochraně. Podobné reaktivní jednání charakterizovalo stanovisko ČR k politice přesídlování. Ta sice představuje „*smysluplnější a účinnější humanitární nástroj pomoci uprchlíkům*“ než kvóty pro přerozdělování uprchlíků, ale je důležité zachovat její dobrovolnou povahu. Vůči návrhům Komise se také ČR vymezila ve smyslu odmítnutí tvorby přesídlovacího rámce na unijní úrovni a umožněním Komisi určovat konkrétní cílené přesídlovací programy EU, protože by vedly „*k oslabení úlohy členských států*“.

Druhou distinktivní oblastí politiky, kde lze dobře ilustrovat reaktivitu české evropské politiky, jsou sankce proti Ruské federaci. Jakkoliv premiér B. Sobotka v Evropské radě prodloužení sankcí podpořil a přijal tak spolupracující a reaktivní přístup,

negativně se vymezil vůči jejich zpřísnění. Vláda také obecně k sankcím zaujímala rezervované stanovisko z obavy, že společný unijní postoj v podobě sankcí je příliš konfrontační, byť se na tuto politiku adaptovala. V domácí debatě se ale následně někteří ministři a členové Parlamentu ČR vyjadřovali negativně proti pokračování sankčního režimu. Nejhlasitějším odpůrcem sankcí byl bezpochyby prezident M. Zeman, který veřejně kritizoval společnou unijní sankční strategii. Zatímco obecná vládní politika k sankcím vůči Rusku tak byla charakterizována neutrálním reaktivním jednáním, debata na domácím poli u některých aktérů vykazovala ofenzivně-reaktivní prvky.

Jednou z oblastí, v jejímž rámci nelze nutně označit jednání ČR jako reaktivní, je oblast strukturální a kohezní politiky a evropských investičních a strukturálních fondů. Způsob, jakým Česko přistupuje k této politice, někdy odpovídá strategii černého pasažéra, tedy spolupracujícímu nejednání. Jindy by se český přístup dal označit za neutrálně reaktivní, tedy charakteristický adaptací na vnější politiku ČR. K prostředkům z evropských fondů, jež byly alokovány pro ČR, se velmi často přistupuje jako ke z vnějšku přicházejícím cizím prostředkům, které, protože byly ČR přiděleny, je třeba vyčerpat. Pokud nejsou všechny finanční prostředky vyčerpány, dochází k veřejné debatě i útokům opozice na neschopnost české administrativy využít všechny prostředky, jež nám právoplatně náleží. Strategii černého pasažéra odpovídá vnímání (vy)čerpání evropských fondů jako cíle samo o sobě. Přitom se zapomíná, že finanční prostředky z evropských fondů jsou pouze nástrojem k dosažení cílů ekonomické, sociální a další konvergence mezi členskými státy, což kopíruje jednu z českých priorit v EU, zdůrazněnou ve světle tzv. reflexního procesu. Důležitější než teoreticky neefektivní vyčerpání všech prostředků je jejich efektivní vynakládání, což je téma, které v ČR zůstává na pokraji debaty o evropských otázkách.

Pohled na další sledované atributy české evropské politiky, jmenovitě politizaci, polarizaci a koherenci, také naznačuje trend podobný předchozím letem. Pokud jde o politizaci evropských témat ve veřejné a politické debatě, pokračoval sklon k jejich posilování. Rok 2016 znamenal poměrně výraznou politizaci evropských témat, a to především v souvislosti s pokračující uprchlickou a migrační krizí, referendem o setrvání v EU ve Velké Británii a následně započatou reflexí integračního procesu. Brexit znovu vrátil do diskuse dělicí linii mezivládního a nadnárodního modelu integrace a otázku nalezení balance mezi unijními zájmy a zájmy členských států, která utichla po ratifikaci *Lisabonské smlouvy*. Výrazně do popředí se dostává legitimita EU, jež byla zmiňována už během finanční krize, ale v souvislosti s brexitem zazněla výrazněji i v politické rovině. V českém kontextu to bylo patrné zejména ve snaze podpořit větší roli Evropské rady, a tím i pozici menších států v EU, která rezonovala v důsledku migrační krize a disentančního postoje států V4.

Pravděpodobně nejvyšší politizace dosáhla debata o EU logicky v Parlamentu ČR, především její horní komoře. Evropská témata byla také, hlavně ve spojení s migrační krizí, a výrazně méně se sankcemi vůči Rusku, politizována prezidentem Zemanem, který často razil konfrontační styl vůči dalším aktérům české evropské politiky (především vládě). Naopak vláda se snažila evropskou tematiku spíše nepolitizovat. To činila asi i proto, že si byla vědoma, že svoji dominantní pozici v rámci české evropské politiky byla schopna v konkrétních tématech udržet pouze za cenu toho, že zčásti

převzala protiimigrační a protievropskou rétoriku (např. migrační krize). Přejímání protievropské rétoriky od ostatních aktérů však bylo v rozporu s deklarovaným proevropským směřováním české evropské politiky (viz programové prohlášení vlády a *Koncepce politiky ČR v EU*) a dopadalo negativně na veřejnost. Jedním z témat, které vláda ČR, resp. někteří ministři silně politizovali, patřila tzv. zbraňová směrnice zpřísňující pravidla pro pořizování a legální držení zbraní. Boj proti směrnici se stal po nějakou dobu nosným tématem ministra vnitra M. Chovance a dokonce vedl k návrhu novelizace Ústavy, podle které by majitelé legálně držných zbraní mohli získat právo zasáhnout v případech potřeby k zajištění vnitřní bezpečnosti ČR. Jak jsme uvedli výše, tento návrh je třeba chápat i v kontextu boje proti směrnici, pokud by byla přijata. Tento případ také dobře ilustruje reaktivnost české evropské politiky. Vláda nebyla schopna mobilizovat spojence v EU a použít prostředky, které mají členské státy k dispozici: např. se pokusit prostřednictvím parlamentu využít institut tzv. žluté karty, aby mohla unijní legislativu zabrzdit.

V jednotlivých tématech evropské agendy nedocházelo, až na některé výjimky, v roce 2016 k zásadní institucionální polarizaci české evropské politiky. Tím narážíme i na úzce propojenou otázku koherence jednotlivých aktérů. Mezi vládou ČR a komorami parlamentu v drtivé většině bodů panoval soulad, popř. byla odlišná stanoviska překonána. Jen málokdy byly pozice k evropské agendě natolik protichůdné, že došlo k polarizaci této agendy. Největší intenzitu nabírala v konkrétních tématech mezi prezidentem M. Zemanem a premiérem B. Sobotkou, resp. mezi prezidentem a vládou ČR. Tato polarizace se projevila především v otázce sankcí vůči Rusku, kdy prezident hlasitě propagoval zrušení sankcí, což odporovalo oficiální vládní politice. Až k personální polarizaci docházelo v reakci na řešení migrační krize. Zde sice jednotliví aktéři neprosazovali protichůdné postoje, prezident však označil premiéra za slabého a neschopného připravit ČR na „migrační vlnu“ a vyčetl vládní politice neochotu a slabost, protože se nehodlá připojit k žalobě proti uprchlickým kvótám k Soudnímu dvoru EU, kterou podaly Slovensko a Maďarsko.

K polarizaci došlo také mezi vládou a Poslaneckou sněmovnou ve vztahu k liberalizaci vízového styku s Tureckem. Poslanci v usnesení (na plénu i v rámci VEZ) odmítli (jednání o) zavedení bezvízového styku s Tureckem, které schválila Evropská rada jako součást prohlášení EU–Turecko. Vláda posléze pozici sněmovny ignorovala. Polarizaci můžeme zhodnotit také ve vztahu k dalším členským státům EU. V tomto smyslu se ČR snažila pokračovat ve své nekonfliktním přístupu, kdy se prezentuje jako umírněný stát, který v zájmu jednoty nevyhledává zbytečné konflikty. To lze ilustrovat na pokračujícím odmítnutí připojit se k žalobě na uprchlické kvóty i přes tlak prezidenta a některých euroskeptických opozičních stran, nebo snahy o konstruktivní řešení při diskusích o společném postupu s ostatními státy V4 během bratislavského summitu. V praxi však tato „politika nepolarizace“ doznávala i během roku 2016 (stejně jako v roce předchozím) značných trhlin. Posílení spolupráce v rámci Visegrádské skupiny, ztělesněné odmítavým postojem k uprchlickým kvótám a reformám společného azylového systému ve smyslu většího posílení institucí a agentur EU, vedlo k pokračování dělící linie mezi „starými“ a „novými“ členskými státy, resp. mezi státy unijního jádra a integrační periferie.

Tím se dostáváme k otázce koherence. Z hlediska deklarovaných vládních priorit můžeme evropskou politiku označit jako málo koherentní, protože se jen nepatrně přiblížila jejich naplnění. Zmíněné rozdělení členských států nepřispívalo k jednotě Unie, což je jeden hlavních cílů *Koncepce politiky v ČR v EU*. Polarizací, která se v některých oblastech objevila (viz výše), naopak přispívala k negativní mobilizaci české veřejnosti vůči EU, jež dosáhla rekordních parametrů a obecně demontuje snahu českého státu vnímat a prezentovat členství v EU jako klíčový aspekt zahraniční politiky. Existovaly nicméně prvky, na kterých lze určitý posun demonstrovat. Vláda se např. aktivně podílela na snaze Unie dosáhnout nové dohody s Velkou Británií před jejím hlasováním v referendu a usnadnit tak její setrvání v EU. Jako konstruktivní lze také hodnotit český přístup při zahájení tzv. reflexního procesu, k otázkám rozvoje vnitřního trhu, diskusím v oblasti evropské bezpečnosti a obrany či politice ochrany klimatu. Nicméně z hlediska dalšího cíle zmíněné koncepce, kterým je plnoprávné členství v EU, jež predikuje vstup do eurozóny, nedošlo k žádnému posunu. Objevily se spíš opačné tendence, podpořené obavou z vícerychlostní Evropy a varováním před dalšími integračními kroky. V tomto kontextu můžeme pozorovat (paradoxní) kontinuitu s předcházejícím obdobím.

Poznámky

- ¹ Beneš, Vít (2015): Evropský rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2014. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ² Vláda ČR (2015): *Koncepce politiky ČR v EU*. On-line: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Koncepce-politiky-CR-v-EU.pdf>.
- ³ CVVM (2016): *Důvěra v evropské a mezinárodní instituce*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. On-line: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7552/f3/pm160428.pdf.
- ⁴ STEM: *Důvěra v Evropskou unii a Evropský parlament se od loňského roku výrazně snížila*. Trendy 2016/2. On-line: <https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-a-evropsky-parlament-se-od-lonskeho-roku-vyrazne-snizila/>.
- ⁵ *You Should Hear What They Say About You...* Lord Ashcroft Polls, February 2016. On-line: <http://lordashcroftpolls.com/wp-content/uploads/2016/02/LORD-ASHCROFT-POLLS-You-Should-Hear-What-They-Say-About-You-EU28-Poll-Report-Feb-2016.pdf>.
- ⁶ Globsec Trends (2016): *Central Europe under the fire of propaganda: Public opinion poll analysis in the Czech Republic, Hungary and Slovakia*. September 2016. On-line: http://www.cepolicy.org/sites/cepolicy.org/files/attachments/glb_trends_en.pdf.
- ⁷ ČSSD: *Volební program pro krajské volby 2016*. On-line: https://www.cssd.cz/data/files/program-krajske-volby_2.pdf.
- ⁸ *Komentář předsedy vlády ČR Bohuslava Sobotky k rozhodnutí Velké Británie*. Aktuálně.cz, 24. 6. 2016. On-line: <http://blog.aktualne.cz/blog/bohuslav-sobotka.php?itemid=27595>.
- ⁹ *L. Zaorálek: Nespokojenosti Britů lze porozumět*. Právo, 25. 6. 2016. On-line: <https://www.cssd.cz/media/cssd-v-mediich/l-zaoralek-nespokojenosti-britu-lze-porozumet/>.
- ¹⁰ *České priority pro brexit se shodují s EU, řekl Sobotka*. ČTK, 14. 12. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ceske-priority-pro-brexit-se-shoduji-s-eu-rekl-sobotka/1427171>.
- ¹¹ ČSSD: *Dlouhodobý (základní) program ČSSD*. On-line: <http://www.cssd.cz/data/files/cssd-dlouhodoby-program.pdf>.

- ¹² *Zeman se změnami ve vládě souhlasí, Dienstbier a Němeček skončí ve funkci k 30. listopadu.* Aktuálně.cz, 13. 11. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dienstsbier-a-nemecek-skonci-ve-funkci-do-konce-listopadu-oz/r~d8e3b72aa9b611e6871b0025900fea04/>.
- ¹³ *Brusel chce posílat běžence do všech států EU. S kvótami nebudeme souhlasit, varuje Sobotka.* On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cesko-bude-muset-prijimat-vice-uprchliku-evropska-komise-nav/r~57f12406fba11e5b61c002590604f2e/>.
- ¹⁴ *Nebudeme parazitovat na migraci, řekl ČSSD Sobotka. Sliboval vyšší platy.* iDNES.cz, 20. 2. 2016. On-line: http://zpravy.idnes.cz/sobotka-parazitovat-na-tematu-migrace-a-strasit-lidi-nikdy-nebudeme-113-/domaci.aspx?c=A160220_102855_domaci_kop.
- ¹⁵ ANO: *Program do krajských voleb. Volby 2013.* On-line: <https://www.anobudelip.cz/cs/volby/program-do-krajskych-voleb/>.
- ¹⁶ ANO: *Návrh k usnesení o migrační krizi,* 9. 2. 2016. On-line: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/aktuality/novinky/navrh-usneseni-o-migracni-krizi-25321.shtml>.
- ¹⁷ *Babiš, Andrej: Nevěřím v integraci a multikulturalismus.* EXPRES.cz, 3. 8 2016. On-line: http://www.expres.cz/andrej-babis-komentar-0to-/zpravy.aspx?c=A160802_223401_dx-zpravy_bk.
- ¹⁸ *Srov. ANO: Opatření k řešení migrační krize,* 14. 9. 2015. On-line: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/archiv/novinky/opatreni-k-reseni-imigracni-krize-23446.shtml>.
- ¹⁹ *Čeští politici: Brexit upozornil na chyby, je výzvou k reformě EU.* ČTK, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cesti-politici-brexite-upozornil-na-chyby-je-vyzvou-k-reforme-eu/1365009>.
- ²⁰ *Kdybych byl Brit, také hlasuji pro Brexit, překvapil Babiš. Kolega Telička nesouhlasí.* Aktuálně.cz, 19. 9. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/jako-brit-bych-hlasoval-pro-brexite-prekvapil-babis-londyn-pr/r~938f659e7e7c11e6abfa0025900fea04/>.
- ²¹ *Lákat vědce z Británie stojí za pokus.* Lidové noviny, 7. 7. 2016. On-line: <http://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2016/lakat-vedce-z-britanie-stoji-za-pokus>.
- ²² *KDU-ČSL: Svoboda, Pavel: Brexit – facka nebo příležitost?* On-line: <http://www.kdu.cz/aktualne/archiv/2016/brexite-%E2%80%93-facka-nebo-prilezitost>.
- ²³ *Deutschland und die Kanzlerin haben den Balkan gerettet.* Die Welt, 5. 5. 2016. On-line: <https://www.welt.de/politik/ausland/article155051406/Deutschland-und-die-Kanzlerin-haben-den-Balkan-gerettet.html>.
- ²⁴ *Volební program KDU-ČSL 2016–2020 pro MSK.* On-line: <http://srostliskrajem.cz/wp-content/uploads/2016/09/Volebn%C3%AD-program-MSK.pdf>.
- ²⁵ *Sobotka nehájil české zájmy, kritizuje KSČM a část pravice premiéra za summit EU.* Lidovky.cz, 20. 2. 2016. On-line: http://www.lidovky.cz/sobotka-nehajil-ceske-zajmy-kritizuje-cast-pravice-premiera-za-summit-eu-1q5-/zpravy-domov.aspx?c=A160220_132435_in_domov_ele.
- ²⁶ *KSČM: Výjádření Vojtěcha Filipa k výsledku referenda ve Velké Británii.* On-line: <http://old.kscm.cz/uvodni-stranka/aktuality/106974/vyjadreni-vojtecha-filipa-k-vysledku-referenda-ve-velke-britanii>.
- ²⁷ *Konečná, Kateřina: Můj projev na IX sjezdu KSČM 15. 5. 2016.* On-line: <http://konecna.cz/muj-projev-na-ix-sjezdu-kscm-15-5-2016/>.
- ²⁸ *KSČM odmítá vydírání EU Tureckem.* Haló noviny, 9. 3. 2016. On-line: <http://www.halonoviny.cz/articles/view/42754643>.
- ²⁹ *KSČM: Přístupy KSČM k problematice a příčinám migrace,* 26. 1. 2016. On-line: <https://www.kscm.cz/aktualne/stanoviska/pristupy-kscm-k-problematice-pricinam-migrace>.
- ³⁰ *Poslanci rokovali o migrační krizi, k ničemu se nedobrali.* Novinky.cz. On-line: <https://www.novinky.cz/domaci/394604-poslanci-rokovali-o-migracni-krizi-k-nicemu-se-nedobrali.html>.
- ³¹ *TOP 09: Krajské volby 2016. Volby do zastupitelstva Středočeského kraje 7. a 8. října 2016.* On-line: <http://www.top09.cz/regiony/stredocesky-kraj/volby/krajske-volby-2016/>.
- ³² *TOP 09: Devět priorit TOP09 pro řešení migrační krize.* On-line: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/fakta-a-argumenty/devet-priorit-top-09-pro-reseni-migracni-krize-19646.html>.
- ³³ *TOP 09: Trváme na svolání summitu EU k migrační krizi.* On-line: <http://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/top-09-trvame-na-svolani-summitu-eu-k-migracni-krizi-19499.html>.

- ³⁴ *Brexit: Někteří čeští politici chtějí změny EU.* Euro, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.euro.cz/politika/brexit-nekteri-cesti-politici-chteji-zmeny-eu-1295254>.
- ³⁵ ODS: *Brexit je impuls k reformě EU.* 28. 6. 2016. On-line: <http://www.ods.cz/clanek/12058-brexit-je-impuls-k-reforme-eu>.
- ³⁶ ODS: *Volby 2016. Program ODS.* On-line: <http://www.ods.cz/volby-2016/patrima-na-zapad--na-vychod>.
- ³⁷ *Poslanci zaskočili Sobotku, odmítli evropskou dohodu s Tureckem o zrušení víz.* Aktuálně.cz, 22. 3. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/poslanci-pod-dojmem-terorismu-v-bruselu/r~39acee76f02811e5a6b7002590604f2e/>.
- ³⁸ ODS: *Máme řešení migrační krize.* 28. 4. 2016. On-line: <http://www.ods.cz/clanek/11677-ods-mame-reseni-migracni-krize>.
- ³⁹ *Vývolá Dánsko revizi Ženevské úmluvy o uprchlících?* Rozhlas.cz, 22. 1. 2016. On-line: http://www.rozhlas.cz/plus/dnesniplus/_zprava/1577113.
- ⁴⁰ *Deset zásadních programových bodů politického hnutí SPD.* On-line: <http://spd.cz/program/>; *Program strany Úsvit – Národní Koalice.* On-line: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/program-strany/>.
- ⁴¹ *Okamurovo hnutí půjde do krajských voleb se Zemanovci.* Aktuálně.cz, 3. 5. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/okamurovo-hnuti-spd-jde-do-krajskych-voleb-spolecne-se-zeman/r~8cf5711a112b11e6b10025900fea04/>.
- ⁴² *Blok proti islámu se rozešel s Úsvitem.* iDNES.cz, 25. 4. 2016. On-line: http://zpravy.idnes.cz/blok-proti-islam-u-vypovedel-smlouvu-s-uvitem-flr-/domaci.aspx?c=A160425_074507_domaci_hro.
- ⁴³ *Evropu musí vést Evropané, znělo na protimigrační konferenci ve Sněmovně.* Novinky.cz, 13. 5. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/domaci/403436-evropu-musi-vest-evropane-znelo-na-protimigracni-konferenci-ve-snemovne.html>.
- ⁴⁴ *Návrhy Evropské komise o centrálním azylovém řízení narazily v Česku na kritiku.* Česká justice, 6. 4. 2016. On-line: <http://www.ceska-justice.cz/2016/04/navrhy-evropske-komise-o-centralnim-azylovem-rizeni-narazily-v-cesku-na-kritiku/>.
- ⁴⁵ *Sobotka označil migrační kvóty za mrtvé, dohodu s Tureckem hájil.* ČTK, 13. 9. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/poslance-opet-ceka-debata-o-imigraci-a-mozna-i-o-tezebni-okd/1392134>.
- ⁴⁶ *Návrhy Evropské komise o centrálním azylovém řízení narazily v Česku na kritiku,* op. cit.
- ⁴⁷ *ČR odmítá kvóty na migranty proto, že nefungují, řekl Zaorálek.* ČTK, 16. 4. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cr-odmita-kvoty-na-migranty-proto-ze-nefunguji-rekl-zaoralek/1338998>.
- ⁴⁸ *Návrhy Evropské komise o centrálním azylovém řízení narazily v Česku na kritiku,* op. cit.
- ⁴⁹ *Odmítavý český postoj k plánům na kvóty je zatím v EU v menšině.* ČTK, 21. 4. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/odmitavy-cesky-postoj-k-planum-na-kvoty-je-zatim-v-eu-v-mensine/1340906>.
- ⁵⁰ *Sobotka: Turecko musí pro uvolnění vízového styku splnit podmínky.* ČTK, 3. 5. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-turecko-musi-pro-uvolneni-vizoveho-styku-splnit-podminky/1345358>.
- ⁵¹ Beneš, Vít–Eberle, Jakub–Kovář, Jan (2016): *Migrační krize a její možné implikace na vnitřní chod EU.* Policy paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ⁵² *ČR odmítá kvóty na migranty proto, že nefungují, řekl Zaorálek,* op. cit.
- ⁵³ *Chovanec: EU se musí připravit na krach dohody s Tureckem.* ČTK, 4. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/chovanec-eu-se-musi-pripavit-na-krach-dohody-s-tureckem-zivy-prenos/1412069>.
- ⁵⁴ *EK: Debata o pružné solidaritě v migraci se netýká už dohodnutého.* ČTK, 13. 10. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ek-debata-o-pruzne-solidarite-v-migraci-se-netyka-uz-dohodnuteho/1403657>; *Místo přijímání uprchlíků peníze. Slovensko nabízí „efektivní solidaritu“*,

- jižní Evropa je ale proti.* iRozhlas, 18. 11. 2016. On-line: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/misto-prijimani-uprchliku-penize-slovensko-nabizi-efektivni-solidaritu-jizni-evropa-je-ale-proti_201611181504_mhornakova.
- ⁵⁵ *Žádné uprchlické kvóty. Česko podporuje princip efektivní solidarity, řekl Zaorálek.* EuroZprávy.cz, 14. 12. 2016. On-line: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/176917-zadne-uprchlicke-kvoty-cesko-podporuje-princip-efektivni-solidarity-rekl-zaoralek/>.
- ⁵⁶ *Princip pružné solidarity: Slovensko představilo svůj návrh řešení migrační krize.* Česká televize, 18. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1959574-princip-pruzne-solidarity-slovensko-predstavilo-svuj-navrh-reseni-migracni-krize>.
- ⁵⁷ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu únor 2016*, 4. 3. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/78983/66420>.
- ⁵⁸ *Sobotka chce zachovat současnou podobu protiruských sankcí.* ČTK, 20. 10. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-chce-zachovat-soucasnou-podobu-protiruskych-sankci/1406565>.
- ⁵⁹ *Babiš se s Merkelovou bavil o migraci, rozpory dle něj trvají.* ČTK, 25. 8. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/babis-se-s-merkelovou-bavil-o-migraci-rozpory-dle-nej-trvaji/1385915>.
- ⁶⁰ *Poslanci zaskočili Sobotku, odmítli evropskou dohodu s Tureckem o zrušení víz.* Aktuálně.cz, 22. 3. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/poslanci-pod-dojmem-terorismu-v-bruselu/r~39acce76f02811e5a6b7002590604f2e/>.
- ⁶¹ *Sobotka: Turecko musí pro uvolnění vízového styku splnit podmínky*, op. cit.
- ⁶² *Poslanecká sněmovna PČR: 280. Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti /kód dokumentu 7665/16, KOM(2016) 197 v konečném znění/, 12. 5. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=87846>.*
- ⁶³ *Poslanecká sněmovna PČR: 309. Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016 ke sdělení Komise o zřízení nového rámce pro partnerství se třetími zeměmi v Evropském programu pro migraci /kód dokumentu 10014/16, KOM(2016) 385 v konečném znění/, 22. 9. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=95360>.*
- ⁶⁴ *Sobotka chce zachovat současnou podobu protiruských sankcí*, op. cit.
- ⁶⁵ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, 13. 4. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/79524/66834>.
- ⁶⁶ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu*, duben 2016, 27. 4. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/79849/67090>.
- ⁶⁷ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu*, září 2016, 5. 10. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/81414/68358>.
- ⁶⁸ *Sobotka: Dohoda je dobrým předpokladem pro udržení Británie v EU.* Novinky.cz, 20. 2. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/395387-sobotka-dohoda-je-dobrym-predpokladem-pro-udrzeni-britanie-v-eu.html>.
- ⁶⁹ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu*, červen 2016, 20. 6. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/80592/67688>.
- ⁷⁰ *Sobotka: Odchod Británie z EU může vést k jejímu štěpení a domino efektu.* iDNES.cz, 18. 2. 2016. On-line: http://zpravy.idnes.cz/sobotka-odchod-britanie-z-eu-muze-vest-k-jejimu-stepeni-a-domino-efektu-1mc-domaci.aspx?c=A160218_060641_domaci_kop.
- ⁷¹ *Summit schválil dohodu o vztazích Británie a EU.* Česká televize, 20. 2. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1700620-summit-schvalil-dohodu-o-vztazich-britanie-a-eu>.
- ⁷² *Sobotka: Odchod Británie z EU může vést k jejímu štěpení a domino efektu*, op. cit.
- ⁷³ *Odpůrci EU zvedají s brexitem hlavy, chtějí taky referenda.* ČTK, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/odpurci-eu-zvedaji-s-brexitem-hlavy-chteji-taky-referenda/1365001>.
- ⁷⁴ *Čeští politici: Brexit upozornil na chyby, je výzvou k reformě EU.* ČTK, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cesti-politici-brex-it-upozornil-na-chyby-je-vyzvou-k-reforme-eu/1365009>.

- ⁷⁵ *Brexit to weaken CR's position in pushing through priorities*. ČTK, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/brexit-to-weaken-cr-s-position-in-pushing-through-priorities/1365318>.
- ⁷⁶ *Zeman: Brexit naruší zónu volného obchodu v Evropské unii*. ČTK, 26. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-brexit-narusi-zonu-volneho-obchodu-v-evropske-unii/1365812>.
- ⁷⁷ *Čeští politici: Brexit upozornil na chyby, je výzvou k reformě EU*, op. cit.
- ⁷⁸ Tamtéž.
- ⁷⁹ Tamtéž.
- ⁸⁰ Tamtéž.
- ⁸¹ *Odpůrci EU zvedají s brexitem hlavy, chtějí taky referenda*, op. cit.
- ⁸² *Brexit to weaken CR's position in pushing through priorities*, op. cit.
- ⁸³ *Vláda schválila zřízení pracovní skupiny k brexitu*. ČTK, 27. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-schvalila-zrizeni-pracovni-skupiny-k-brexitu/1366036>.
- ⁸⁴ *Pracovní skupina bude hledat strategii ČR pro jednání o brexitu*. ČTK, 12. 7. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pracovni-skupina-bude-hledat-strategii-cr-pro-jednani-o-brexitu/1370928>.
- ⁸⁵ *České priority pro brexit se shodují s EU, řekl Sobotka*. ČTK, 14. 12. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ceske-priority-pro-brexit-se-shoduji-s-eu-rekl-sobotka/1427171>.
- ⁸⁶ *Evropská komise: Juncker, Jean-Claude: Projev o stavu Unie 2016*. On-line: https://ec.europa.eu/commission/state-union-2016_cs.
- ⁸⁷ *Vláda ČR: Vláda schválila mandát pro premiéra na páteční neformální summit v Bratislavě*. On-line: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-schvalila-mandat-pro-premiera-na-patecni-neformalni-summit-v-bratislave-148727/>.
- ⁸⁸ *Vláda ČR: Sobotka, Bohuslav: Prioritami zahraniční politiky ČR jsou bezpečná Evropa, rozvoj ekonomické diplomacie i posilování důvěry EU a NATO*. On-line: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-vedoucimi-zastupitelskych-uradu-147757/>.
- ⁸⁹ *Společná evropská armáda? Mnoho povyku pro nic, říkají analytici*. Euractiv.cz, 9. 9. a 29. 12. 2016. On-line: <http://euractiv.cz/clanky/budoucnost-eu/spolecna-evropska-armada-mnoho-povyku-pro-nic-rikaji-analytici/>.
- ⁹⁰ *Česko na summitu v Bratislavě nepodpoří plány na změny evropských smluv, řekl Sobotka*. iRozhlas.cz, 16. 9. 2016. On-line: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cesko-na-summitu-v-bratislave-nepodpori-plany-na-zmeny-evropskych-smluv-rekl-sobotka_201609161256_kbrezovska.
- ⁹¹ *Vláda ČR: Společné prohlášení předsedů vlád zemí V4, Bratislava, 16. září 2016*. On-line: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/spolecne-prohlaseni-predsedu-vlad-zemi-v4--bratislava--16--zari-2016-148912/>.
- ⁹² *Rada EU: Bratislavské prohlášení a plán*. Evropská rada, 16. 9. 2016. On-line: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2016/09/16-bratislava-declaration-and-roadmap/>.
- ⁹³ *V Bratislavě lídři EU naznačili, jak chtějí získat důvěru občanů*. ČTK, 16. 9. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-bratislave-lidri-eu-naznacili-jak-chteji-ziskat-duveru-obcanu/1393500>.
- ⁹⁴ *Sdílená vize, společný postup: silnější Evropa. Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie*, 2016. On-line: http://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_cz_version.pdf.
- ⁹⁵ *Krize nutí EU k vypracování nové globální strategie*. Euractiv.cz, 12. 1. 2016. On-line: <http://euractiv.cz/clanky/evropska-unie-a-svet/mogherini-v-praze-pro-zvladnuti-budoucich-krizi-eu-potrebuje-novou-globalni-strategii-013097/>.
- ⁹⁶ *Prouza, Tomáš (2016): Globální bezpečnostní strategie pro globální Evropu*. Euroskop.cz, 6. 4. 2016. On-line: <https://www.euroskop.cz/9002/27191/clanek/globalni-bezpecnostni-strategie-pro-globalni-evropu/>.

- ⁹⁷ Rada EU: *Závěry Rady o provádění globální strategie EU v oblasti bezpečnosti a obrany*. Rada EU, 14. 11. 2016. On-line: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2016/11/14-conclusions-eu-global-strategy-security-defence/>.
- ⁹⁸ Evropská komise: *Akční plán pro evropskou obranu: na cestě k vytvoření evropského fondu pro obranu*, 30. 11. 2016. On-line: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4088_en.htm.
- ⁹⁹ Konečná, Kateřina: *Bezpečnostní strategie EU musí být suverénní*. Konecna.cz, 11. 2. 2016. On-line: <http://konecna.cz/bezpecnostni-strategie-eu-musi-byt-suverenni/>.
- ¹⁰⁰ Vláda ČR: *Shrnutí pozice Vlády ČR k posilování obranné a bezpečnostní dimenze EU*, 5. 12. 2016. On-line: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/ocekavane-udalosti/Pozice-CR-k-posileni-SBOP---shrnuti--final--CZ.pdf>.
- ¹⁰¹ Beneš, Vít (2015): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*, op. cit.
- ¹⁰² *Ústavní činitelé potvrdili svůj postup vůči Číně a protiruské sankce*. ČTK, 1. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/ustavni-cinitele-potvrdili-svuj-postup-vuci-cine-a-protiruske-sankce/1410664>.
- ¹⁰³ *Sobotka chce zachovat současnou podobu protiruských sankcí*. ČTK, 20. 10. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-chce-zachovat-soucasnou-podobu-protiruskych-sankci/1406565>.
- ¹⁰⁴ *Sobotka: Sankce proti Rusku budou účinné, pokud je udrží USA i EU*. ČTK, 16. 12. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-sankce-proti-rusku-budou-ucinne-pokud-je-udrzi-usa-i-eu/1427989>.
- ¹⁰⁵ *Jurečka: Zrušení sankcí Rusku nelze vyměnit za porušování lidských práv*. Denik.cz, 10. 4. 2016. On-line: <http://www.denik.cz/ekonomika/jurecka-zruseni-sankci-rusku-nelze-vymenit-za-porusovani-lidskych-prav-20160410.html>.
- ¹⁰⁶ *Mládek popřel formulace ruské agentury, že je pro co nejrychlejší zrušení sankcí*. Novinky.cz, 18. 10. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/ekonomika/417953-mladek-poprel-formulace-ruske-agentury-ze-je-pro-co-nejrychlejsi-zruseni-sankci.html>.
- ¹⁰⁷ *Zeman: Česko by mělo navrhnout zrušení sankcí EU vůči Rusku*. ČTK, 25. 8. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-cesko-by-melo-navrhnout-zruseni-sankci-eu-vuci-rusku/1385680>.
- ¹⁰⁸ *Babiš se s Merkelovou bavil o migraci, rozpory dle něj trvají*. ČTK, 25. 8. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/babis-se-s-merkelovou-bavil-o-migraci-rozpory-dle-nej-trvaji/1385915>.
- ¹⁰⁹ *Babiš se s Merkelovou bavil o migraci, rozpory dle něj trvají*, op. cit.
- ¹¹⁰ *Senát PČR: Projednávání agendy EU v Senátu*, říjen 2016, 26. 10. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/81709/68592>.
- ¹¹¹ *Zeman: Česko by mělo navrhnout zrušení sankcí EU vůči Rusku*, op. cit.
- ¹¹² Beneš, Vít (2015): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*, op. cit.
- ¹¹³ *Země V4 podpořily rychlý vstup balkánských států do EU*. ČTK, 29. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeme-v4-podporily-rychly-vstup-balkanskych-statu-do-eu/1421160>.
- ¹¹⁴ *Země V4 podpořily rychlý vstup balkánských států do EU*, op. cit.
- ¹¹⁵ *Vstup balkánských zemí do EU by posílil bezpečnost Unie, shodla se V4*. Česká televize, 29. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1968058-vstup-balkanskych-zemi-do-eu-posilil-bezpecnost-unie-shodla-se-v4>.
- ¹¹⁶ *Sobotka po jednání s prezidentem Srbska podpořil vstup země do EU*. ČTK, 30. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-po-jednani-s-prezidentem-srbska-podporil-vstup-zeme-do-eu/1421512>.
- ¹¹⁷ *Sobotka: Vstup balkánských zemí do EU je důležitý pro stabilitu*. ČTK, 6. 11. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-vstup-balkanskych-zemi-do-eu-je-dulezity-pro-stabilitu/1412653>.

- ¹¹⁸ *Sobotka po jednání s prezidentem Srbska podpořil vstup země do EU*, op. cit.
- ¹¹⁹ *Směrnice o zbraních by podle Chovance dopadla na 300.000 zbraní*. ČTK, 9. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/smernice-o-zbranich-by-podle-chovance-dopadla-na-300-000-zbrani/1359395>.
- ¹²⁰ *Země EU a europarlament se shodly na pravidlech pro zbraně*. ČTK, 20. 12. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeme-eu-a-europarlament-se-shodly-na-pravidlech-pro-zbrane/1429473>.
- ¹²¹ *Chovanec má v Lucemburku odmítnout změny v držení zbraní*. ČTK, 8. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/chovanec-ma-v-lucemburku-odmitnout-zmeny-v-drzeni-zbrani/1358938>.
- ¹²² Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- ¹²³ *Lidé mají dostat právo sáhnout při ohrožení státu po zbraní*. Novinky.cz, 16. 12. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/domaci/423854-lide-maji-dostat-pravo-sahnout-pri-ohrozeni-statu-po-zbrani.html>.
- ¹²⁴ *Sněmovna podpořila ústavní novelu o legálních zbraních*. ČTK, 12. 4. 2017. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/snemovna-podporila-ustavni-novelu-o-legalnich-zbranich/1472893>.
- ¹²⁵ Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- ¹²⁶ *Poslanecká sněmovna PČR: 216. Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 42. schůze ze dne 14. ledna 2016 k reformě volebního práva Evropské unie /kód dokumentu 14743/15/*, 14. 1. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78358>; Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- ¹²⁷ Tamtéž.
- ¹²⁸ Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, listopad 2016, 7. 12. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/82261/69071>.
- ¹²⁹ Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, listopad 2016, op. cit.
- ¹³⁰ *Zeman se s Merkelovou neshodli na migraci, mluvili i o brexitu*. ČTK, 25. 8. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-se-s-merkelovou-neshodli-na-migraci-mluvili-i-o-brexitu/1385862>.
- ¹³¹ *Projekt kvót je třeba zastavit, ČR by ho měla odmítnout, míní Zeman*. Novinky.cz, 5. 4. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/domaci/399545-projekt-kvot-je-treba-zastavit-cr-by-ho-mela-odmitnout-mini-zeman.html>.
- ¹³² *Zeman v poselství ocenil růst životní úrovně a odmítl migranty*. ČTK, 26. 12. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-v-poselstvi-ocenil-rust-zivotni-urovne-a-odmitl-migranty/1431040>.
- ¹³³ *Zeman chce kvůli terorismu deportace odmítnutých žadatelů o azyl*. ČTK, 31. 7. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-chce-kvuli-terorismu-deportace-odmitnutych-zadatelu-o-azyl/1376905>.
- ¹³⁴ *Zeman: Evropa musí najít odvahu chránit si své hranice*. Denik.cz, 14. 12. 2016. On-line: http://www.denik.cz/z_domova/zeman-evropa-musi-najit-odvahu-chronit-si-sve-hranice-20161214.html.
- ¹³⁵ *Má-li se Unie zachránit, je třeba deportovat, prohlásil k migrační krizi Zeman*. Novinky.cz, 15. 2. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/394865-ma-li-se-unie-zachranit-je-treba-deportovat-prohlasil-k-migracni-krizi-zeman.html>.
- ¹³⁶ *Zeman v projevu chválil růst a kritizoval dávky. Neopomněl migrační krizi*. iDNES.cz, 26. 12. 2016. On-line: http://zpravy.idnes.cz/vanocni-projev-prezidenta-milose-zemana-2016-f2y-/domaci.aspx?c=A161226_103521_domaci_pku.
- ¹³⁷ *Zeman je proti migrantům, sankcím i protiraketovému štítu*. ČTK, 23. 5. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-je-proti-migrantum-sankcim-i-protiraketovemu-stitu/1353349>.
- ¹³⁸ *Zeman varoval před zneužíváním migrační krize k šíření neonacismu*. Česká televize, 29. 5. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1801082-zeman-varoval-pred-zneuzivanim-migracni-krize-k-sireni-neonacismu>.

- ¹³⁹ *Zeman chce kvůli terorismu deportace odmítnutých žadatelů o azyl*, op. cit.
- ¹⁴⁰ *Zeman by řešil migrační krizi pomocí společné armády a deportacemi*. E15, 16. 2. 2016. On-line: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/zeman-by-resil-migracni-krizi-pomoci-spolecne-armady-a-deportacemi-1271527>.
- ¹⁴¹ *Zeman chce kvůli terorismu deportace odmítnutých žadatelů o azyl*, op. cit.
- ¹⁴² Tamtéž.
- ¹⁴³ *Zeman: Česko by mělo navrhnout zrušení sankcí EU vůči Rusku*, op. cit.
- ¹⁴⁴ *Zeman je proti migrantům, sankcím i protiraketovému štítu*, op. cit.
- ¹⁴⁵ *Sobotka chce zachovat současnou podobu protiruských sankcí*, op. cit.
- ¹⁴⁶ *Zeman v projevu chválil růst a kritizoval dávky. Neopomněl migrační krizi*, op. cit.
- ¹⁴⁷ *Čeští politici: Brexit upozornil na chyby, je výzvou k reformě EU*. ČTK, 24. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cesti-politici-brex-it-upozornil-na-chyby-je-vyzvou-k-reforme-eu/1365009>.
- ¹⁴⁸ *ČSSD potřebuje člověka, který zemi připraví na migrační vlnu. Sobotka skončí v EU sám*. Hospodářské noviny, 14. 2. 2016. On-line: <http://domaci.ihned.cz/c1-65163590-zeman-cssd-potrebuje-cloveka-ktery-zemi-pripravi-na-migracni-vlnu-sobotka-skonci-v-eu-sam>.
- ¹⁴⁹ *Zeman s Hoferem chtějí posílit roli střední Evropy v EU*. ČTK, 12. 9. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeman-s-hoferem-chteji-posilit-rolu-stredni-evropy-v-eu/1391748>.
- ¹⁵⁰ *Sobotka odmítl nápad Zemana a Hofera na vytvoření unie v EU*. ČTK, 13. 9. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-odmitl-napad-zemana-a-hofera-na-vytvoreni-unie-v-eu/1392265>.
- ¹⁵¹ *Sobotka oponuje Zemanovi: Nezávislí jsme od roku 1989. Nejsme pod tlakem USA a EU*. Aktuálně.cz, 1. 4. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/sobotka-odmitl-zemanovy-uvahy-ze-by-cesi-moc-podlehali-eu-a/r~d1420316f81111e583e20025900fea04/>.
- ¹⁵² *Zeman se opět pře se Sobotkou, tentokrát kvůli čerpání fondů EU*. Deník Referendum, 4. 1. 2016. On-line: <http://denikreferendum.cz/clanek/22010-zeman-se-opet-pre-se-sobotkou-tentokrat-kvuli-cerpani-fondu-eu>.
- ¹⁵³ *ČR v období 2007 až 2013 z fondů EU vyčerpala 96,4 procenta peněz*. ČTK, 4. 4. 2017. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cr-v-obdobi-2007-az-2013-z-fondu-eu-vycerpala-96-4-procenta-penez/1469238>.
- ¹⁵⁴ *Zeman vyzývá vládu k odvaze v jednáních s EU, kabinet sází na Visegrádskou skupinu*. Česká televize, 31. 1. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1678639-zeman-vyzyva-vladu-k-odvaze-v-jednanih-s-eu-kabinet-sazi-na-visegradskou-skupinu>.
- ¹⁵⁵ *Má-li se Unie zachránit, je třeba deportovat, prohlásil k migrační krizi Zeman*. Novinky.cz, 15. 2. 2016. On-line: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/394865-ma-li-se-unie-zachranit-je-treba-deportovat-prohlasil-k-migracni-krizi-zeman.html>.
- ¹⁵⁶ *Zeman: ČSSD potřebuje člověka, který zemi připraví na migrační vlnu. Sobotka skončí v EU sám*, op. cit.
- ¹⁵⁷ Beneš, Vít (2016): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2015. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.
- ¹⁵⁸ *V únoru se mu strašení nelíbilo a nyní Chovanec straší s Peterou*. Deník Referendum, 8. 7. 2016. On-line: <http://denikreferendum.cz/clanek/23328-v-unoru-se-mu-straseni-nelibilo-a-nyni-chovanec-strasi-s-peterou>.
- ¹⁵⁹ *Vláda nepočítá s referendem zpochybnujícím členství v EU*. ČTK, 1. 7. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-nepocita-s-referendem-zpochybnujicim-clenstvi-v-eu/1367882>.
- ¹⁶⁰ *Vláda nepočítá s referendem zpochybnujícím členství v EU*, op. cit.
- ¹⁶¹ Tamtéž.
- ¹⁶² Poslanecká sněmovna PČR: 228. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Švédska v souladu s článkem 9 rozhodnutí Rady (EU) 2015/1523 a článkem 9 rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601, kterými se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní*

- ochrany ve prospěch Itálie a Řecka* /kód dokumentu 15405/15, KOM(2015) 677 v konečném znění/, 4. 2. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78695>.
- ¹⁶³ Poslanecká sněmovna PČR: 308. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, 22. 9. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=95367>.
- ¹⁶⁴ CVVM: *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků, únor 2016*. Sociologický ústav AV ČR, 29. 3. 2016. On-line: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7531/f3/pm160329.pdf.
- ¹⁶⁵ Poslanecká sněmovna PČR: 308. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ¹⁶⁶ Vláda ČR: *Předsedové vlád České a Slovenské republiky podepsali společné prohlášení o spolupráci obou zemí*, 26. 9. 2016. On-line: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/spolecne-prohlaseni-predsedu-vlad-u-prilezitosti-spolecneho-zasedani-vlady-ceske-republiky-a-vlady-slovenske-republiky-dne-26--zari-2016-v-bratislave-149232/>.
- ¹⁶⁷ Poslanecká sněmovna PČR: 259. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 49. schůze ze dne 31. března 2016 k doporučení Komise ze dne 11. 1. 2016 o dobrovolném programu přijímání osob z humanitárních důvodů s Tureckem* /kód dokumentu 15428/15, C(2015) 9490 v konečném znění/, 31. 3. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=85481>.
- ¹⁶⁸ Poslanecká sněmovna PČR: 280. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti*, op. cit.
- ¹⁶⁹ Poslanecká sněmovna PČR: 273. *Usnesení ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě a Radě První zpráva o relokaci a znovusídlování* /kód dokumentu 7180/16, KOM(2016) 165 v konečném znění/, 28. 4. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=86879>.
- ¹⁷⁰ Poslanecká sněmovna PČR: 307. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, 22. 9. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=107641>.
- ¹⁷¹ Poslanecká sněmovna PČR: 260. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 49. schůze ze dne 31. března 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o současném stavu provádění prioritních opatření na základě Evropského programu pro migraci* /kód dokumentu 6056/16, KOM(2016) 85 v konečném znění/, 31. 3. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=85484>.
- ¹⁷² Poslanecká sněmovna PČR: 280. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti*, op. cit.
- ¹⁷³ Tamtéž.
- ¹⁷⁴ *Italy against Dublin reform unless changed – Gentiloni*. Agenzia Nazionale Stampa Associata, 15. 11. 2016. On-line: http://www.ansa.it/english/news/2016/11/15/italy-against-dublin-reform-unless-changed-gentiloni-2_b0bfafe1-726d-4e98-83bf-fa96c7f64a9b.html.
- ¹⁷⁵ Poslanecká sněmovna PČR: 280. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti*, op. cit.
- ¹⁷⁶ Poslanecká sněmovna PČR: 307. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ¹⁷⁷ Poslanecká sněmovna PČR: 308. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ¹⁷⁸ Poslanecká sněmovna PČR: 280. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti*, op. cit.
- ¹⁷⁹ Poslanecká sněmovna PČR: 231. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropské pohraniční a pobřežní stráží a zrušení nařízení (ES) č. 2004/2007, nařízení (ES) č. 863/2007 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES* /kód dokumentu 15398/15, KOM(2015) 671 v konečném znění/, 4. 2. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78705>.

- ¹⁸⁰ Carrera, Sergio–den Hertog, Leonhard (2016): *A European Border and Coast Guard: What's in a name?* CEPS Paper in Liberty and Security in Europe. Brussels: Centre for European Policy Studies.
- ¹⁸¹ Možnost zahrnout do působnosti systému i občany EU může být kontroverzní, neboť již u stávajícího návrhu, stejně jako u mechanismu jmenné evidence cestujících, existuje podezření, že jsou v rozporu se standardy ochrany dat a zároveň nedostatečné důkazy, že by jejich využití policií přineslo jakékoli pozitivní výsledky. Viz např. *Surveillance without limits – How Europe creates a dysfunctional border regime*. Investigate Europe, 22. 12. 2016. On-line: <http://www.investigate-europe.eu/en/surveillance-without-limits-how-europe-creates-a-dysfunctional-border-regime/>.
- ¹⁸² Poslanecká sněmovna PČR: 295. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 53. schůze ze dne 1. září 2016*, 1. 9. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=102508>.
- ¹⁸³ Poslanecká sněmovna PČR: 226. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV o boji proti terorismu*, 4. 2. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78697>.
- ¹⁸⁴ Jako např. částečné omezení národní suverenity v oblasti daňové politiky, kdy by členské státy EU v oblasti zdanění právnických osob rozhodovaly jen o sazbě daně; částečnou ztrátu možnosti používat daňový systém k naplňování cílů hospodářské politiky; sníženou flexibilitu zdanění právnických osob, kdy by jakákoliv změna zdanění musela být schválena všemi členskými státy; možnost volitelnosti, kde by konsolidovaný základ daně byl povinný jen pro velké firmy, ale volitelné pro malé firmy, což by mohlo vést k nežádoucí daňové optimalizaci.
- ¹⁸⁵ Poslanecká sněmovna PČR: 337. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 59. schůze ze dne 15. prosince 2016*, 15. 12. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=31101>.
- ¹⁸⁶ VEZ má dva podvýbory: 1. Podvýbor pro evropské fondy a přeshraniční spolupráci a 2. Podvýbor pro migraci a azylovou politiku, který byl ustaven v březnu roku 2015 v reakci na migrační a uprchlickou krizi.
- ¹⁸⁷ Výbor má celkově 18 členů. Místopředsedy jsou Petr Fiala, Igor Jakubčík, Helena Langšádlová, Pavel Ploc, Josef Šenfeld a Kristýna Zeličková.
- ¹⁸⁸ *Search legislation*. IPEX-The platform for EU Interparliamentary Exchange, 20. 3. 2017. On-line: goo.gl/4Ry24o.
- ¹⁸⁹ Poslanecká sněmovna PČR: 270. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 50. schůze ze dne 28. dubna 2016 návrhu rozhodnutí Rady, kterým se mění rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka* /kód dokumentu 7331/16, KOM(2016) 171 v konečném znění/, 28. 4. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=86902>.
- ¹⁹⁰ Poslanecká sněmovna PČR: 228. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Švédska v souladu s článkem 9 rozhodnutí Rady (EU) 2015/1523 a článkem 9 rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601, kterými se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka*, op. cit.
- ¹⁹¹ Poslanecká sněmovna PČR: 270. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 50. schůze ze dne 28. dubna 2016 návrhu rozhodnutí Rady, kterým se mění rozhodnutí Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. září 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka*, op. cit.
- ¹⁹² Poslanecká sněmovna PČR: 307. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ¹⁹³ Poslanecká sněmovna PČR: 280. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 51. schůze ze dne 12. května 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě zlepšit společný evropský azylový systém a zdokonalit zákonné možnosti*, op. cit.
- ¹⁹⁴ Tamtéž.

- ¹⁹⁵ Poslanecká sněmovna PČR: 259. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 49. schůze ze dne 31. března 2016 k doporučení Komise ze dne 11. 1. 2016 o dobrovolném programu přijímání osob z humanitárních důvodů s Tureckem*, op. cit.
- ¹⁹⁶ Poslanecká sněmovna PČR: 309. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016 ke sdělení Komise o zřízení nového rámce pro partnerství se třetími zeměmi v Evropském programu pro migraci*, op. cit.
- ¹⁹⁷ Poslanecká sněmovna PČR: 308. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ¹⁹⁸ Poslanecká sněmovna PČR: 309. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016 ke sdělení Komise o zřízení nového rámce pro partnerství se třetími zeměmi v Evropském programu pro migraci*, op. cit.
- ¹⁹⁹ Poslanecká sněmovna PČR: 308. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ²⁰⁰ Tamtéž.
- ²⁰¹ Poslanecká sněmovna PČR: 309. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016 ke sdělení Komise o zřízení nového rámce pro partnerství se třetími zeměmi v Evropském programu pro migraci*, op. cit.
- ²⁰² Poslanecká sněmovna PČR: 230. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení č. 562/2006 (ES) v souvislosti s posílením kontrol v příslušných databázích na vnějších hranicích /15397/15, KOM(2015) 670 v konečném znění, 28. 4. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=78702>.*
- ²⁰³ Poslanecká sněmovna PČR: 231. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 43. schůze ze dne 4. února 2016 k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropské pohraniční a pobřežní stráží a zrušení nařízení (ES) č. 2004/2007, nařízení (ES) č. 863/2007 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES*, op. cit.
- ²⁰⁴ Poslanecká sněmovna PČR: 295. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 53. schůze ze dne 1. září 2016*, op. cit.
- ²⁰⁵ Tamtéž.
- ²⁰⁶ Poslanecká sněmovna PČR: 260. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 49. schůze ze dne 31. března 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o současném stavu provádění prioritních opatření na základě Evropského programu pro migraci*, op. cit.
- ²⁰⁷ Poslanecká sněmovna PČR: 307. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 55. schůze ze dne 22. září 2016*, op. cit.
- ²⁰⁸ Tamtéž.
- ²⁰⁹ *Sněmovna odmítla bezvízový styk s Tureckem. Země, které nejsou schopné chránit hranice, mají opustit Schengen, uvedla*. Hospodářské noviny, 22. 3. 2016. On-line: <http://domaci.ihned.cz/c1-65219200-snemovna-odmitla-zavedeni-bezvizoveho-styku-s-tureckem-kdyz-neni-schopne-chranit-hranice-ma-opustit-schengen-uedla>; Poslanecká sněmovna PČR: 294. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 53. schůze ze dne 1. září 2016, 1. 9. 2016. On-line: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=102504>.*
- ²¹⁰ *Nepotřebujeme plané řeči, reaguje Sobotka na to, že ve Sněmovně neprošla dohoda o Turecku*. Aktuálně.cz, 24. 3. 2016. On-line: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nepotrebujeme-plane-reci-reaguje-premier-sobotka-na-kriticka/r-c54a924af19411e581d2002590604f2e/>.
- ²¹¹ Poslanecká sněmovna PČR: 260. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 49. schůze ze dne 31. března 2016 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o současném stavu provádění prioritních opatření na základě Evropského programu pro migraci*, op. cit.
- ²¹² Poslanecká sněmovna PČR: 337. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti z 59. schůze ze dne 15. prosince 2016*, op. cit.
- ²¹³ *Politici se neshodnou, zda má být přesun zisků do daňových rájů nelegální*. ČTK, 5. 4. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/1334533>.

- 214 Poslanecká sněmovna PČR: 216. *Usnesení výboru pro evropské záležitosti ze 42. schůze ze dne 14. ledna 2016 k reformě volebního práva Evropské unie*, op. cit.
- 215 V 11. funkčním období má tak má výbor 10 členů, tedy o jednoho více než v předchozím funkčním období. V 11. funkčním období doznal změn i Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, který se ve spojení s EU zabývá otázkami týkajícími se Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.
- 216 Kromě Dánska všechny národní parlamenty pocházely ze zemí střední a východní Evropy.
- 217 *National parliaments' 3rd yellow card: A preliminary assessment*. Euractiv.com, 12. 5. 2016. On-line: <http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/opinion/national-parliaments-3rd-yellow-card-a-preliminary-assessment/>.
- 218 *Search legislation*. IPEX-The platform for EU Interparliamentary Exchange, 20. 3. 2017. On-line: [goo.gl/4Ry24o](http://www.ipex.eu/goo.gl/4Ry24o).
- 219 Beneš, Vít (2016): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*, op. cit., s. 57.
- 220 Raffaj, Ivan–Kovář, Jan (201): *Využívání principu subsidiarity národními parlamenty a jejich zapojení do rozhodovacího procesu EU*. Praha: Evropské hodnoty, o.s.; Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, prosinec 2016, 19. 12. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/82454/69225>.
- 221 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, listopad 2016, 7. 12. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/82261/69071>.
- 222 Tamtéž.
- 223 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, duben 2016, op. cit.
- 224 Tamtéž.
- 225 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, srpen 2016, 29. 8. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/79849/67090>.
- 226 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, září 2016, op. cit.
- 227 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, únor 2016, 4. 3. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/78983/66420>.
- 228 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, prosinec 2016, op. cit.
- 229 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, 13. 4. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/79524/66834>; Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, duben 2016, op. cit.
- 230 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- 231 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, únor 2016, op. cit.
- 232 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, červen 2016, 20. 6. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/80592/67688>.
- 233 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- 234 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, duben 2016, op. cit.
- 235 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, září 2016, op. cit.
- 236 Tamtéž.
- 237 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, březen 2016, op. cit.
- 238 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, říjen 2016, 26. 10. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/81709/68592>.
- 239 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, červenec 2016, 21. 7. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/80857/67892>.
- 240 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, listopad 2016, op. cit.
- 241 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, prosinec 2016, op. cit.
- 242 Vláda ČR: *Koncepce politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná ČR v jednotné Evropě*. On-line: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Koncepce-politiky-CR-v-EU.pdf>.
- 243 Senát PČR: *Projednávání agendy EU v Senátu*, leden 2016, 22. 2. 2016. On-line: <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/78737/66205>.
- 244 Beneš, Vít (2014): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2013. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.

- ²⁴⁵ *Hradecký kraj po deseti letech opouští Brusel, chce společně zastoupení.* iDNES.cz, 20. 12. 2016. On-line: http://hradec.idnes.cz/zruseni-krajske-kancelare-v-bruselu-hradecky-kraj-fsf-/hradec-zpravy.aspx?c=A161220_2293834_hradec-zpravy_the.
- ²⁴⁶ Přičemž zrušení zastoupení Jihočeského kraje je naplánováno na konec února 2017.
- ²⁴⁷ Beneš, Vít (2014): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*, op. cit.
- ²⁴⁸ *Hradecký kraj po deseti letech opouští Brusel, chce společně zastoupení*, op. cit.; *Po více než 12 letech končí zastoupení Jihočeského kraje při EU v Belgii.* Radio Impuls, 20. 2. 2017. On-line: http://regiony.impuls.cz/po-vice-nez-12-letech-konci-zastoupeni-jihoceskeho-kraje-pri-eu-v-belgii-1ew-/jihocesky-kraj.aspx?c=A170220_101005_imp-jihocesky_kov.
- ²⁴⁹ *Úplně pozastavení čerpání hrozí nově i ROPu Střední Čechy.* EurActiv.cz, 17. 9. 2013. On-line: <http://euractiv.cz/clanky/evropske-fondy/cr-ma-problemy-s-cerpanim-uplne-pozastaveni-hrozi-i-ropu-stredni-cechy-011114/>; *Sněmovna odmítla bezvízový styk s Tureckem. Země, které nejsou schopné chránit hranice, mají opustit Schengen, uvedla*, op. cit.
- ²⁵⁰ *Sněmovna odmítla bezvízový styk s Tureckem. Země, které nejsou schopné chránit hranice, mají opustit Schengen, uvedla*, op. cit.; *Projekty se ovlivňovaly s vědomím politiků. A na tom trvám, hájí se u soudu Kušnierz.* Lidovky.cz, 22. 2. 2016. On-line: [http://neovlivni.cz/kusnierz-odsouzen-na-7-let-ostatni-yyvazli-s-podminkou/](http://www.lidovky.cz/byvaly-reditel-rop-severozapad-kusnierz-celi-dalsimu-obvineni-pv3-/zpravy-domov.aspx?c=A160222_100411_ln_domov_mct; Kušnierz odsouzen na 7 let, ostatní vyvázli s podmínkou. Neovlivni.cz, 23. 3. 2016. On-line: <a href=).
- ²⁵¹ *Vláda ČR: Premiér Sobotka: Úkolem ministryně Šlechtové je prosazení novely stavebního zákona a efektivní čerpání peněz z fondů EU*, 25. 11. 2016. On-line: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-sobotka-ukolem-ministryne-slechtove-je-prosazeni-novely-stavebniho-zakona-a-efektivni-cerpani-penez-z-fondu-eu-151191/>.
- ²⁵² *Premiér ocenil, že ministři zrychlili práce na čerpání evropských dotací.* Česká televize, 1. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1804181-premier-ocenil-ze-ministri-zrychlili-prace-na-cerpani-evropskych-dotaci>.
- ²⁵³ *Čerpání evropských dotací nabralo obří skluz. Nejhůř si vede doprava.* Ekonom, 7. 12. 2016. On-line: <http://m.ihned.cz/ekonom/c1-65548130-cerpani-evropskych-dotaci-nabralo-obri-skluz-nejhur-si-vede-doprava>.
- ²⁵⁴ ITI jsou nástroj, který navrhla Komise a následně podpořila Rada EU pro programové období 2014–2020, umožňující naplňovat cíle operačních programů slučováním finančních zdrojů z několika prioritních os jednoho nebo více operačních programů.
- ²⁵⁵ *Praha a Středočeský kraj budou společně čerpat evropské peníze.* Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 30. 11. 2016. On-line: <http://www.iprpraha.cz/clanek/1632/praha-a-stredocesky-kraj-budou-spolecne-cerpat-evropske-penize>.
- ²⁵⁶ *Velvyslanci zemí EU se shodli na prodloužení sankcí vůči Rusku.* ČTK, 21. 6. 2016. On-line: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/velvyslanci-zemi-eu-se-shodli-na-prodlouzeni-sankci-vuci-rusku/1363733>.
- ²⁵⁷ *Jurečka: Zrušení sankcí Rusku nelze vyměnit za porušování lidských práv.* Denik.cz, 10. 4. 2016. On-line: <http://www.denik.cz/ekonomika/jurecka-zruseni-sankci-rusku-nelze-vymenit-za-porushovani-lidskych-prav-20160410.html>.
- ²⁵⁸ *Velvyslanci zemí EU se shodli na prodloužení sankcí vůči Rusku*, op. cit.
- ²⁵⁹ Beneš, Vít (2015): *Evropský rozměr české zahraniční politiky*, op. cit.